Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 20 גראשען

היינט 8 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 110/16110	Łódź, Poniedziałek 13 maja 1929 r.	זיבעטער יאהרגאנג	לאדז, מאנטאג, ג אייר תרפ״ט	Nr. 110/16110

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 24-71

ענטדעקט א נייעם אטענטאט אויף וואלדעמאראס'ן

קאוונא, 12. (ספ. טעל.) די ליטווישע פאָליציי האָט ענטדעקט אַ נייע פערשווערונג אויף וואַלדעמאַראַס'ן און ווילקאָמיר. צווישען די אַנטיילנעהמער ווענען דאָ אַ חוץ די כ. ה. אויך פיל מיליטער-אָפטיילונגען. אויף דער ליטווישער גרעניץ זענען ענטדעקט געוואָרען אַמוניציע לאַגערן וואָס זעדען אַריינגעשמוגעלט געוואָרען קיין ליטא דורך ליטווישע ס. ר. פון לעטלאַנד. די פערשווערונג האָט געצילט אַראָפּצוואַרפען וואַלדעמאַראַסעס רעגירונג, אויב דער אַטענטאַט אויף וואַלדעמאַראַסען וואָלט געלונגען.

קאוונא, 12. (ספ. טעל.) דאָ שטאַרקט זיך די מיינונג, אַז דעם אַטענטאַט אויף וואַלדעמאַראַסען האָבען אויסגעפיהרט מיטגלידער פון דער לאַאוריניעס פּאַרטיי און כאַדעקעס. ווי ווייט וואַלדעמאַראַס איז פערהאַסט אין די דאָזיגע קרייזען בעווייזט דער פאָלגענדער פאַקט: בעת מ'האָט געוואָלט אַריינפיהרען אין ווערזווירער קאָשציאָל די טרומנע מיט'ן קערפּער פון'ם ערמאָרדעטען לייטענאַנט גודינאַס האָט דער אָרטיגער גלח, אַ כאַדעק, נישט געוואָלט אַריינלאָזען דעם קערפּער אין קאָשציאָל; ווען פרעזידענט סמעטאַנאַ און וואַלדעמאַראַס האָבען זיך דערנעהנטערט צו'ם קאָשציאָל האָט זיך דער גלח אַוועקגעשטעלט אין טיר ביים איינגאַנג און ערקלערט, אַז ער וועט נישט אַריינלאָזען דעם טויטען קערפּער אין קאָשציאָל ווייל ער ווייסט נישט צי דער ערמאָרדעטער איז געווען אַ קאַטאָליק.

נעכטיגער טאג איז אין וויען אדורך רוהיג

וויען, 12. (ספ. טעל.) אויף היינט האָט וויען זיך געריכט אויף גרויסע אומרוהען. מ'האָט מורא געהאַט פאַר שאַרפע צוזאַמענשטויסען וואָס זאָלען פאָרקומען צווישען די היימווער מיט די סאָציאַליסטישע רעפּובליקאַנער פון'ם „שוץ-בונד".

דער טאָג איז אַדורך רוהיג בלויז אין איינציגע ערטער איז געקומען צו קאָנפליקטען צווישען דער פּאָליציי מיט קאָמוניסטען. עטליכע קאָמוניסטען זענען אַרעסטירט געוואָרען.

צוזאמענפאהר פון סטוזשעלעץ

וואַרשא, 12. (טעלעפאָניש). אין זאַל פון שטאָט-ראָט איז היינט פאָרגעקומען אַ צוזאַמענפאָהר פון די „סטושעלצעס". אויפ'ן צוזאַמענפאָהר זענען אַנוועזענד געווען פערטרעטער פון דער "רעגירונג און פיל פיהרענדע פערזענליכקייטען פון דעם רעגירונגס-קלוב. דעם צוזאַמענפאָהר האָט געעפענט פּולקאָווניק קאָץ. אַ רעפעראַט האָט געהאַלטען וואַצלאַוו שערעשעווסקי. אין דער נייער פערוואַלטונג איז אַלס פרעזעס אויסגעוועהלט געוואָרען רעפ. אַניש. דער צוזאַמענפאָהר האָט זיך דערענדיגט מיט'ן גע־זאַנג פון דער „בריגאַדע" נאָכ'ן צוזאַמענפאָהר האָבען די אַנטיילנעהמער אַוועקגעלייגט אַ קראַנץ אויפ'ן קבר פון אומבעקאַנטען זעלנער.

חנוכת הבית פון „קולטור-פאלאץ" אין תל-אביב

תל-אביב, 12 (י:ט.א. טעלעגראַפיש)

דאָ איז פאָרגעקומען די פייערליכע חנוכת הבית פונ'ם „קולטור-פאַלאַץ". די מיטלען אויפ'ן פאַלאַץ האָט געגעבען דער צייהן-פאַבריקאַנט שמואל בלום. דעם פאַלאַץ פאַר'ן בנין האָט געגעבען דער קרן הקימת.

בראש פון קוראַטאָריום וועט שטעהען ח. נ. ביאַליק.

7 יאהר ארעסט פאר ערמארדען די עלטערן

וויען, 12 (ספ. טעל.) דאָ האָט זיך פערענדיגט דער סענסאַציאָנעלער פּראָצעס געגען דעם 17-יעהריגען פערדינאַנד אַרטמאַן, וועלכער איז בעשולדיגט געוואָרען אין ערמאָרדען זיינע עלטערן. דאָס געריכט האָט איהם אַנערקענט פאַר שולדיג און פעראורטיילט אויף 7 יאָהר אַרעסט-שטראָף.

לויט די נייע געזעץ-בעשטימונגען פאַר יוגענדליכע איז די העכסטע שטראָף פאַר יוגענדליכע פערברעכער 10 יאָהר. נאָך 7 יאָהר קען די רעשט שטראָף געשענקט ווערען.

ווען מ'האָט פערעפענטליכט דעם אורטייל האָט אַרטמאַן אויסגערופען: „איז עס מעגליך?" און איז אַנידערגעפאַלען אויף דער באַנק.

א 5-טאגיגע ארבייטס-וואך אין ניו-יארק

ניו-יאָרק. (י.ט.אַ.) דער געדאַנק פון 5-טאָגיגער אַרבייטס-וואָך האָט אָפּגעהאַלטען אַ גרויסען זיג מיט דעם אַרבייטס-אָפּמאַך, וואָס איז געשלאָסען געוואָרען אין דער בוי-אינדוסטריע אין ניו-יאָרק. לויט דעם אָפּמאַך וועלען פון דעם 24-טען אויגוסט 150.000 בוי-אַרבייטער געניסען פון דער 5-טאָגיגער אַרבייטס וואָך סך-הכל וועלען דאַן אין די פּראַייוויגטע שטאַטען 650.000 אַרבייטער זיין בעשעפטיגט 5 טעג אַ וואָך.

ווי בעקאַנט, ווערט די 5-טאָגיגע אַרבייטס-וואָך אין אַמעריקאַ שטאַרק אונטערשטיצט דורך דער שומרי-שבת בעוועגונג.

גרים וואס האבען זיך מגייר געווען אין דאנציג

בלייבען געזעצליך ביי זייערע פריהערדיגע אמונות

דאַנציג, (יט״א) אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס קיין דאַנציג קומען זיך מגייר זיין גרים פון פּוילען און ווילען דאָ אַדורכפיהרען אַלע נויטיגע פאָרמאַליטעטען, האָבענדיג דערצו שוועריגקייטען אין זייערע היימאַטשטעט, האָט דער דאַנציגער יט״א־פערטרעטער געהאַט אַ געשפּרעך מיט אַ פּראָמינענטען דאַנציגער יוריסט וועלכער האָט ערקלערט, אַז די אַרויסטריט־ערקלערונגען, וואָס די אויסלענדישע גרים גיבען אָפּ צו דעם דאַנציגער אַמט-געריכט, האָבען נישט וועלכען ס'איז געזעצליכען ווערט. די גרים מוזען דעריבער אין זייערע היימאַט-שטעט זיך בעמיהען וועגען שטרייכען זיי פון די אַלטע קירכען־רשימות.

אַזוי ווי די אויסלענדישע גרים זענען נישט קיין מיטגלידער פון די דאַנציגער רעליגיעזע געמיינדעס, האָבען די אַרויסטריט־ערקלערונגען וואָס זיי ווערען אָפּגעגעבען פאַר'ן אַמט-געריכט נישט וועלכען ס'איז פּראַקטיש-געזעצליכען ווערט.

א פוילישער מלוכה-באהן-בעאמטער זיך מגייר געווען

דאַנציג, (י. ט. א.) אין דער וואוינונג פון ד״ר לאַנדאַו איז פאָרגעקומען דאָס איבערגעהען צום יודענטום פון 41-יעהריגען גר, אַ העכערען פּוילישען מלוכה-באַהן-בעאַמטען פון וואָהלינער געגענד. דער גר האָט שוין 8 יאָהר אַ יודישע פרוי מיט 2 קינדער, וואָס ווערען ערצויגען אַלס יודישע קינדער.

פרייטאַג, פ׳ קדושים (דעם 10. מאַי ד. י.) איז געשטאָרבען נאָך לאַנגע און שווערע ליידען

נ. ע. יוסף דוד קאהן

הויפט-קאַסירער פון באַנק קופיעצקאַ-קרעדיטאָווי אין לאָדז.

אין פערשטאָרבענעם פערלירען מיר אַ חבר מיט זעלטענע מעלות, וועמענס אָנדענקען עס וועט ביי אונז קיינמאָל נישט פערגעסען ווערען.

דירעקציע און פערסאנאל

פון באַנק קופיעצקאַ-קרעדיט. אין לאדז.

7214

פרייטאג פ׳ קדושים איז געשטארבען

נ. ע. יוסף דוד קאהן

געוו. הויפט-קאסירער פון אונזער באנק

אין פערשטארבענעם פערלירען מיר אַ איבערגעגעבענעם עהרען- און פערטרויאונגס-מאַן, וועמענס אנדענקען וועט אונז שטענדיג בלייבען טייער.

דער הינטערבליבענער פאַמיליע דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטלייד.

המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

ראט און פערוואלטונג

פון באנק קופיעצקאַ-קרעדיטאָווי אין לאדז.

שבועה דאורייתא

דינסטאָג, דעם 14. מאַי ד. י. 10 אַ זייגער פריה וועט שווערען אין דעראַלטשטעטישער שוהל אויף וואָלבאָרסקאַ גאַס ר׳ משה לאסטמאן (פּאָמאָרסקאַ 50). ער האָט געקויפט ביי דער פירמע זשעליכאָווסקי און אינזעלשטיין מיט 10 חדשים צוריק 20 זעק קאָרן-מעהל, 12 זעק מעהל האָט ער צוריקגעגעבען מיר אַליין, ווייל די פרייזען זענען געפאַלען און פאַר 8 זעק מעהל וויל ער נישט בעצאָהלען. ער וויל שווערען, אַז ער קען מיך נישט.

מיט אַכטונג

יצחק אינזעלשטיין, קאָנסטאַנטינער 29.

Dr. N. TRACHTENHERC

אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען

נאַרוטאָוויטשאַ 11, טעל. 33-16

נעהמט אָן פון 3 ביז 5 נאָכמיטאָג.

וואָרנונג!

איך וואָרן אַלע סוחרים, וועלכע ווילען קויפען די שאַכטעל-פאַבריק פון ה׳ אלפּוס, פּעטריקאָווער, ווייל איך בעזיץ אויף איהם פּראָטעסטען און וויראָק אויף אַ סומע פון 350 זל. אַ חוץ קאָסטען.

איטשע הארוויטש,

פּראַנציסקאַנער 6.

7207

הזמנה לדין

איך פאָדער אויף ברבים

ר׳ אברהם אייזנער׳ן פון דזשעלנאַ 24

ער זאָל מיט מיר געהן בכבודו ובעצמו לד״ת, לב״ד של שלשה – וכדין הנתבעים טאָר ער קיין שליח נישט שיקען – וועגען אַ סומע פון איבער 500 דאָלאַר און זאָל ער זיך ריין-וואַשען פון וואָס ער האָט מיר געטון, און איך בין פּראָוגגליקט געוואָרען.

אהרן בירנער, זאַוואַדזקאַ 30.

ד״ר מ. קאַליש

צאהן-אַרצט

זשעראָמסקיעגאָ 37

(פּאַנסקאַ)

נעמט אָן פון 1 ביז 2 נ״מ און פון 7 ביז 8 אָוונדס. זונטאָג און חגא פון 12 ביז 2 נאָכמיטאָג.

אכטונג, פריזיער-ארבייטער!

היינט, מאָנטאָג, דעם 13-טען מאַי, 8 אַ זייגער אין אָוונט קומט פאָר אין אייגענעם לאָקאַל אויף פּיעטריקאָווער 79

די פארטזעצונג פון דער אלגעמיינער

בעריכטס-פערזאמלונג

אין וואָהלען פון אַ פערוואַלטונג און וועגען די אַרויסגעשטעלטע פאָדערונגען צו די פריזיער-מייסטער. קומט אַלע פּינקטליך.

די פערוואלטונג.

אויפגעריסען 40,000 ליטער כלאר=גאז

30 פערזאן פערגיפטעט, הונדערטער זענען צופעליג נצול געווארען

סיראקוזע, (פעראייניגטע שטאטען), 12 (ספ. טעל.) אין די כעמישע פאבריקען פון דער סאלוויי קאמפ. איז פארגעקומען א גרוואלדיגער אויפרייס. צוליב א סבה וואס איז נאך ביז איצט נישט פעסטגעשטעלט געווארען, האט אויפגעריסען א ריזען-רעזערוואואר מיט 40,000 ליטער כלאר-גאז. די געביידע וואו דער רעזערוואואר האט זיך געפונען איז צושמעטערט געווארען. 30 מאן זענען פערגיפטעט געווארען דורך די גאזען און זענען אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל.

צווישען דער בעפעלקערונג פונ'ם ראיאן, וואו ס'געפונט זיך די פאבריק הערשט א פאניק. צוליב דעם וואס אין דער זעלבער צייט האט די לופט-שיף „לאס אנזשעלאס" (גראף צעפעלין) געפלויגען איבער דער שטאט, האבען פיל געמיינט אז עס איז א לופט-אנגריף. אגב האט א גרויסער טייל פון די ארבייטער זיך צופעליג געראטעוועט, ווייל זיי זענען ארויס בעטראכטען די לופט-שיף.

באטען=אויסטויש צווישען דייטש=לאנד און סאוויעט=רוסלאנד

בערלין, 12 (ספ. טעל.) דער דייטשער אמבאסאדאר אין מאסקווא האט פראטעסטירט געגען דער רעדע פונ'ם קריגס-קאמיסאר ווארא-שילאוו, וועלכער האט שארף אטאקירט די סאציא-ליסטישע רעגירונג און געגען די דעמאנסטראציעס פאר'ן דייטשען גענעראל-קאנסולאט אין לענינגראד.

בערלין, 12 (ספ. טעל.) דא איז דער-האלטען געווארען די תשובה פון דער סאוויעט-שער רעגירונג אויף דער דייטשער נאטע וועגען וואראשילאווס רעדע וועלכע ער האט געהאלטען אין מאסקווע דעם 1-טען מאי, בעת וועלכער ער האט אנגעגריפען דייטשלאנד.

אין דער סאוויעטישער תשובה ווערט ער־קלערט, אז אין וואראשילאווס רעדע איז נישטא קיין שום זאך, וואס זאל קענען בעטראכט ווערען פאר אנ'איינמישונג אין דייטשלאנדס ענינים. וואס אנבעלאנגט די געשעהענישען אין לענינגראד זענען זיי ענטשטאנען אונבערווארטעט און ס'וועט וועגען דעם ענין געמאכט ווערען אנ'אויספארשונג.

אין דער גאנצער תשובה איז נישטא קיין ווארט, וואס זאל קענען בעטראכט ווערען פאר אנ'ענטשולדיגונג, אדער אלס בעדויערען איבער'ן געשעהענעם.

אמעריקאניש=יודיש ארכיטעקט

איינגעלאדען קיין סאוויעט=רוסלאנד צו בויען פאבריקען

ניו-יארק (י.ט.א.) דער בעקאנטער יו-דישער ארכיטעקט פון דעטראיט אלבערט קאהן, וועלכער האט אויפגעבויט אין די פעראייניגטע שטאטען א רייה פרעכטיגע בנינים, איז איינגעלא-דען געווארען דורך דער סאוויעטישער רעגירונג צו בויען א רייהע פאבריקס-בנינים אין סטאלינ-גראד. די סאוויעט-רעגירונג האט שוין בעשטע-טיגט קאהנ'ס בוי-פלענער, וואס דערגרייכען ביז 4 מיליאן דאלאר. צוערשט וועט געבויט ווערען א גרויסע טראקטארען-פאבריק.

אלבערט קאהנ'ס ברודער מאריס פאהרט שוין אפ קיין סאוויעט-רוסלאנד, כדי אנצוהויבען די פארבערייטונגס-ארבייטען.

דער אויטאמאביל-קעניג הענרי פארד בעציהט זיך מיט גרויס אינטערעס צו די בוי-פלענער פון דער סאוויעטישער רעגירונג און האט ערקלערט די גדייטקייט צו דיגען דעם ארכיטעקט קאהן מיט אלע נויטיגע אינפארמאציעס און פלענער.

פראטעסט געגן פערטיילען אנטי סעמיטישע קוראָרט-פראספעקטן

וויען, (י.ט.א.) דער מלוכה'שער קוראָרט-אויסקונפט-הויז אין עסטרייך פערשפרייט צוו. אנד. אויך פראספעקטען פון אנטיסעמיטישע קיראָרטען, ווי צ. ב. דער פראספעקט פון שלאדמינג, אין וועלכען עס ווערט געזאגט: „יודען נישט גע-וואונשען".

די דאזיגע האנדלונג פון מלוכה-אמט האט ארויסגערופען פראטעסטען מצד דער יודישער פרעסע ווי אויך מצד דער יודישער קהלה, וועלכע האט מיטגעטיילט וועגען דעם די געהעריגע מלוכה אינסטאנצען.

5 טויזענד קינדער

לערנען זיך אין די ארבייטער=רינג=שולען אין אמעריקע

ניו-יארק, (י.ט.א.) אין פילאדעלפיע איז אפגעהאלטען געווארען א קאנפערענץ פון פאר-שטעהער פון די יודישע ארבייטער-רינג-שולען. דער דירעקטאר פון ערציהונגס-דעפארטאמענט ביים ארבייטער-רינג ה' געליבטער האט אפגעגעבען א בעריכט פון וועלכען עס איז געווען צו זעהען, אז דער ארבייטער-רינג האט איצט איבער'ן גאנ-צען לאנד 110 שולען מיט 5247 שילער. די שו-לען טיילען זיך אויף 88 עלעמענטאר-שולען, 5 קינדער-גארטענס, 8 מיטעל-שולען און 1 סעמינאר-שול. די שילער טיילען זיך אויף 2925 מיידלעך און 2322 יונגלעך. דער בודזשעט פון די שולען פאר'ן לעצטען בעריכטס-יאהר האט בעטראפען 284,282 דאלאר. פאר די לעצטע צוויי יאהר האבען זיך 24 ארבייטער-רינג-שולען פערמאכט.

א קאטעדרע פאר ענינים פון וועלט-שלום

ביי דער העברעאישער אוניווערזיטעט אין ירושלים

ירושלים, 12 (י.ט.א. טעלעגראפיש) אנ' ענגלישער ציוניסט, וואס נישט געוואלט פער-עפענטליכען זיין נאמען האט מנדב געווען 1500 פונט פאר דער העברעאישער אוניווערזיטעט אין ירושליים, כדי צו גרינדען א קאטעדרע אויפ'ן נאמען פון ווייצמאן פאר די ענינים פון וועלט-שולען.

צו דער פערלאבונג פון פרל.
רעגינא גלעזער
מיט ה' נפתלי נאכטיגאל
גראטולירען הערצליך און ווינשען פיל גליק
איזאק קשיאנזניצקי,
זעליג רושאנסקי,
העלא שווארצבארט,
ישראל'יק לאסקי.
7201

א הערצליכען מזל-טוב ווינשען מיר אונזערע פריינד אלתר אבראמאוויטש און פרוי צו דער התונה פון זייער טאכטער פריילין
פראניע מיט ה' נאטאן ווייסמאן
שמעון בארנשטיין און פאמיליע
נתן הימעל און פרוי

בברכת מז"ט חמה אנו מברכים את
משפחת ענגלארד
לנשואי בתם מרת מאליע תח"י עם
מר ברוך דוב נ"י הערשבערג.
תהי' דרכם צלחה בחיים וירוה מהם
רוב עונג ונחת.
הועד מהחברה חסד של אמת, לודז

Dr. med. J. LUBICZ
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46
קראנקהייטען פון דיביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
אייגענע פראצאחניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע
אפאראטען, ווי: וועלארקעס אויף פלאטפוסען, קונסט-
ליכע פיס, גארסעטען א. ז. וו.
נעמפאנגט פון 5—7 אין אווענד

Dr. H. WOŁKOWYSKI
נעגעלניאנא 25, טעל. 26-87
ספעציעל ארצט פאר הויט און וועגע-
רישע קראנקהייטען, מענער-
שוועכע, אלע ארט אנאליזען, בעהאנד-
לונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8—10 פריה, 12—2 נ.מ. און פון 4—8 אוו

Dr. med. STUPEL
.12 Szkolna 12.
ספעציאליסט פאר הויט-, אקר און וענערישע קראנקהייטען
מענער-שוואכע, לישט אונטערזוכונג, רענטגען-שטראהלען און
קווארץ-ליכט, עלעקטרא-טעראפיע.
נעהמט אן פון 6 ביז 9 אין אווענד.

דער געעהרטער פרל. דאקטאר
Rachela Lewi
פאר איהר מיהזאהמער און אפפערוויליגער ארבייט, בעת'ן אויסהיילען אונזער קינד
פון א שווערער און געפעהרליכער קראנקהייט
דאנקען מיר הערצליך און ווינשען איהר תמיד ערפאלג אין איהרע ארבייטען.
שרה און יוסף זעלקאוויטש.

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11.
טעל 34-72
נעמט אן פון 6—8 אווענד.

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al Kościuszki 27
tel. 51-78,
הויט- און וענערישע קראנקהייטן
[illegible]
נעמט אן פון 4—7 אין אווענד.

Dr. med.
H. LAJCHTER
צאהן-כירורג
[illegible]
Konstantynowska 9.
telefon 49-66
od [illegible]—5 po poł. 4694

עס ווערט מעהר נישט געטאנצט
אין זאל פאלודניאווא 10.
היערמיט מאך איך בעקאנט, אז פון דינסטאג, דעם 14 מאי ווערט געעפענט אין מיין זאל פאלודניאווא 10
א כשר'ער רעסטאראן
אנגעפיהרט פון ערשטקלאסיג. [illegible] ס'ווערט ארויסגעגעבען טעגליך היימישע געשמאקע מיטאגען צו צוגענגליכע פרייזען.
בעמערקונג: עס ווערט אנגענומען בעשטעלונגען אויף חתונות, באנקעטען א.א.וו. [illegible] מעלדען קוואליפיצירטע קעלנעריגס.
[illegible] דניאל פרידוואלד.

גליק!! לאסען
צו דער 1=ער קלאס
פון דער 19=טער מלוכה=לאטעריע
זענען שוין ביי אונז צו בעקומען.
אונגעוועהנליכע געלעגענהייט רייך צו ווערען!
מ'קען געווינען אין גליקליכען פאל — 750.000 זל. — מ'קען געווינען אין גליקליכען פאל
אויסערדעם 400,000 זל., 350.000 זל., 150,000 זל., 100,000 זל.
2 צו 80.000 זל., 4 צו 75.000 זל., 2 צו 60.000 זל., 3 צו 50.000 זל.
און א סך, א סך אנדערע אויף דער אלגעמיינער סומע פון 28,272,000 זל.
די שאנסען צו קומען צו א פערמעגען זענען קאלאסאלע!
יעדער צווייטער לאס געווינט! ריזיקא און קאסטען זענען מינימאלע!
1/1 — 40 זל. = 3/4 — 30 זל. = 1/2 — 20 זל. = 1/4 — 10 זל.
מיר האבען שוין בעגליקט טויזענדער פאמיליעס. .·. פאר די געקויפטע און געוואונענע ביי אונז לאסען האבען מיר שוין אויסגעצאהלט אונזערע שפילערס מיליאנען זלאטעס.
מיר ראטען נישט צו פערצעגערן מיט'ן קויפען ביי אונז לאסען צו דער 1-טער קלאס.
די העכסטע צייט! דאס גליק אליין רופט אייך! די העכסטע צייט!
אונזערע אדרעסען: צענטראלע פון דער קאלעקטור
Kantor Wymiany i Loterji
E. LICHTENSTEIN i S-ka
Warszawa, Marszałkowska 146
אבטיילונג אין לאדז: פיעטריקאווער 72
קאנטא P. K. O. פאר ווארשא 9.374 .·. קאנטא P. K. O, פאר לאדז 64.209.
די פירמע עקזיסטירט פון 1835 יאהר.
געפל. בעשטעלונגען פון דער פראווינץ ערלעדיגען מיר תיכף דורך דער פאסט.
מיר שיקען ארויס אריגינעלע לאסען.
אויף דעם ארט אויסשניידען און אונז געפל. צושיקען

Do Kolektury
E. LICHTENSTEIN, Łódź, Piotrkowska 72.
Niniejszem upraszam o przysłanie mi do I kl. 19 Lot. Państw.
______ losów całych po zł. 40.—
______ „ połówek „ „ 20.—
______ „ ćwiartek „ „ 10.—
Należność zł. ______ wpłacę po otrzymaniu losów do P. K. O.
na № 9374 czekiem nadesłanym mi przez kolekturę.
Imię i nazwisko: ______
Dokładny adres: ______

ספאָרט-בעוועגונג.

נעכטיגע אויטאָ-געיעגען

א יוד פערנומען דעם ערשטען ארט

דער לאָדזער אויטאָמאָביל־קלוב, לויט אַ פער־שטענדיגונג מיט'ן פוילישען אויטאָמאָביל־קלוב אַר־רענזשירט אײן זייט דעם יאָהר 1927 אַלע יאָהר, אַ 5־קילאָמעטערדיגען גלאַטיגען אויטאָמאָבילען־געיעג אונטער לאָדז אויפ'ן שטח פון 5 קילאָמעטער.

דער ערשטער געיעג איז פאָרגעקומען אין יאָהר 1927 און דאָס ערשטע אָרט האָט דעמאָלט פער־נומען דער איצטיגער פוילישער מייסטער הענריק ליפעלד (וואַרשאַ), פון די היינטיגע אַנטיילנעהמער זעהען: מיר דאָרט פר' מאַרכלעווסקאַ אויס וואַרשאַ אויפ'ן 3. אָרט, סטאַניסלאַוו שוואַרצשטיין אויפ'ן 4. אָרט און פרוי האַלינאַ פאַנאַנסקאַ אויף דעם 5־טען אָרט.

דער צווייטער געיעג איז פאָרגעקומען אין פער־גאַנגענעם יאָהר אויף דעמזעלבען שטח. דאָס היי־יאָהר צווישען לוטאָמיערסק און אַלעקסאַנדער.

דער הייאָהריגער לאָדזער געיעג האָט אין גאַנץ פוילען אַרויסגערופען אַ קאָלאָסאַלען אינטער־עס. לויט'ן רעגולאַמין פון לאָדזער אויטאָ־קלוב האָט יעדער פון די אַנטיילנעהמער געמוזט בעווייזען, דאָס ער האָט אין פערלויף פון די לעצטע צוויי טעג אַדורכגעפאָהרען אויף דער מאַשין אַ שטח פון 140 קילאָמעטער.

ווי ס'איז געווען פאָראויסצוזעהען האָבען זיך די אַנטיילנעהמער אָנגעהויבען צוזאַמענצופאָהרען שוין שבת 4 נאָכמיטאָג צום לאָקאַל פון אויטאָ־קלוב, פיעטריקאָווער 104, אַלס ערשטער איז אָנגעקומען דער היגער אינדוסטריעלער פליהאַל אויף דער מאַשין „ביק“. פליהאַל האָט בעוויזען, דאָס ער איז לעצטענס אַדורכגעפאָהרען 1000 קילאָ־מעטער. באַלד נאָך איהם איז אָנגעקומען: פיר־סטענבערג פון בענדין, אויף אַ נ' „אויסטראָ־דיימ־לער“. די מאַשין איז אָבער אויפ'ן וועג בעשעדיגט געוואָרען און צוליב דעם האָט פירסטענבערג אין די נעכטיגע געיעגען נישט אַנטיילגענומען.

אַ סענסאַציע אין שטאָט האָט אַרויסגערופען דאָס אָנקומען פון איינעם פון פוילענס בעסטע אויטאָמאָביליסטען ריפפער, וועלכער האָט געפיהרט אַ לאַסט־אויטאָ „ציטראָן“ אויף וועלכע עס איז גע־לעגען ריפפערס געיעג־מאַשין „בוגאַטטי“.

נאָך זיי זענען שבת כסדר אָנגעקומען העכער פופציג בעסטע אויטאָמאָביליסטען פון פוילען. צווי־שען זיי אַפפעלבוים פון וואַרשאַ, אויף אַ „פערקער“, די לאָדזער: שיעפראַזסקי אויף אַ „ציטראָען“, גרענטקיעוויטש, מאַגדעלטאָרט, מאָניץ, האָלץ, בעכ־טאָלד, האַדריאַן, וואָלף. עס איז אויך נאָך נעכ־טען אָנגעקומען קיין לאָדז שוואַרצשטיין אויף די מאַ־שין „בוגאַטטי“, אויף וועלכע שוואַרצשטיין איז גע־קומען קיין לאָדז פון שטראַסבורג.

חוץ די אויבענדערמאָנטע זענען נאָך אָנגעקו־מען קיין לאָדז פיל אויטאָמאָביליסטען. זונטאָג פריה פון וואַרשאַ, קראָקאָ, לעמבערג, פּאָזען, ווי אויך איי־ניגע פון אויסלאַנד.

דער הייאָהריגער געיעג האָט זיך אָנגעהויבען פון דער זייט פון לוטאָמיערסק, אין אַ זעהר שעה־נער געגענד, וואָס ליגט איבער'ן טייך נער. דער סטאַרט איז געווען אַ קילאָמעטער נאָך לוטאָמיערסק, דערנאָך גערט דער שטח איבער'ן דאָרף באַביצע, און ציהט זיך צווישען אַ שעהנעם לאַנדשאַפט. דער־נאָך יונגער, פריהלינגדיגען וואַלד, וואָס ציהט זיך פון ביידע זייטען פון שטח, מאַכט אויפ'ן גרויסען פערזאַמעלטען פובליקום און אַנטיילנעהמער אַ זעהר גוטער שטימונג. פון פיל ערטער זעהט מען גענוי כמעט דעם גאַנצען שטח אויף וועלכען עס קומט פאָר דער געיעג. דער פינאַל האָט זיך געפונען אין אַלעקסאַנדער, וואו דאָס פובליקום, ושורי, כראָ־נאָמענטריסטען, (צייט־צעהלער), פערטרעטער פון דער מאַכט, פרעסע האָבען זיך גרופירט, ווייל דאָ איז געווען דאָס אינטערעסאַנטסטע אָרט פון שטח, און געיעג.

אַרום 3 אַ זייגער האָט דער „מענאַפאָן־שפעקער“ עמאָלדען, דאָס פון סטאַרט איז אַרויסגע־פאָהרען די ערשטע מאַשין, דאָס פאָהרט פרוי האַ־לינאַ ראָזאַלסקאַ אויף אַ „פיאַט“ און כסדר נאָך דעם געשעען לויף, קומען 13 אַנדערע לויפען.

די טעכניק דערביי איז אַזאַ, דער סטאַרט דאָס אָרט, וואו דאָס געיעג הויבט זיך אָן האָט אַ פערבינדונג מיט'ן פיניש דורך אַ פעלד־טעלעפאָן.

אין מאָמענט, ווען דער אַנטיילנעהמער פער־לאָזט דעם סטאַרט, טעלעפאָנירט דער סטאַרטער צום פיניש און מעלדעט, דאָס ער לאָזט איצט אַ־רויס דעם און דעם אויטאָמאָביליסט וועלכער פאָהרט אויף אַזאַ און אַזאַ מאַשין. דערביי פערצייכענען זיי די צייט פון אַרויספאָהר, חוץ דעם, געפינען זיך סיי ביים סטאַרט, סיי ביים פינאַל, עלעקטרישע צייט־צעהלער. אין מאָמענט, ווען דער אויטאָ פער־לאָזט דעם סטאַרט און פאָהרט מיט די רעדער אַריבער דעם צייט־צעהלער (כראָנאָמעטער) הויבט דער צעהלער אָן צו געהען און אין מאָמענט, ווען די מאַשין פאָהרט אַריבער דעם פיניש, וואו עס געפינט זיך אויך אַ כראָנאָמעטער, שטעלט זיך דער צייט־צעהלער אָפ. אַזוי אַרום איז בעקאַנט די גע־נויע צייט פון לויף, דאָס ווערט געמאַכט ביי יעדען לויף בעזונדער.

דער „מענאַפאָן־שפעקער“ מעלדעט נאָך יעדען לויף די צייט, וואָס דער פאָהרער האָט פערברויכט אויפ'ן פאָהרען.

לויט דער רייה זענען צום פינאַל אָנגעקומען: רעגולסקאַ אויף „פיאַט“. גרענטקיעוויטש („בוגאַט־טי“), גערהאַרט, טשוענסקי (אויסטראָ־דיימלער), האַלינאַ פאַנאַנסקאַ (אויסטראָ־דיימלער), מיטשיעל־סקי (אויסטראָ־דיימלער), מאַרלעווסקא (פיאַט), קאַ־ראָל פליהאַל („ביק“), אַפפעלבוים (פעקערד), ריי־פער („בוגאַטטי“), וואַוראָזסקי („בוגאַטטי“), שוואַרצ־שטיין („בוגאַטטי“).

לויט די ערצילטע בעסטע שנעלקייט שטעלט זיך די קוואַליפיקאַציע פאָר פאָלגענד:

די בעסטע צייט האָט ערצילט דער וואַרשאַווער אויטאָמאָביליסט מיטגליד פון קראָקאָווער אויטאָ־מאָביל־קלוב — סטאַניסלאַוו שוואַרצשטיין אויף דער מאַשין „בוגאַטטי“, וועלכער איז דעם שטח פון 5 קילאָמעטער אַדורכגעפאָהרען אין 1 מינוט מיט 57 סעקונדע. די דורכשניטליכע שנעלקייט וואָס שוואַרצמאַן האָט ערצילט איז 153 קילאָמעטער אַ שעה. דער צווייטער איז יאַן ריפער אויס קראָקאָ, 2 מינוט מיט 1 סעק. דורכשניטליכע צייט 149 קילאָמעטער אַ שעה אויך אויף „בוגאַטטי“. דער דריטער וואַווראָזסקי אויס לעמבערג, אויך אויף „בו־גאַטטי“. האָט ערצילט אַ שנעלקייט פון 139 קי־לאָמעטער. די צייט איז 2 מינוט מיט 10 סעק.

דער פערטער — לודאָמיר טשיענסקי אויס לעמבערג, 2 מינוט מיט 34 סעק. (117 קילאָמ. אַ שעה. אַלס פינפטער איז געקומען און האָט אויך פערנומען דאָס 5־טע אָרט אין דער קוואַליפיקאַציע פרוי האַלינאַ פאַנאַנסקאַ, פרוי פון לאָדזער אינ־דוסטריעלער קאַשימיערוש פאַנאַנסקי. פרוי פאַ־נאַנסקאַ האָט אויך בעקומען אַ ספעציעלען פרייז אַלס בעסטע אויטאָמאָביליסטין.

פרוי פאַנאַנסקאַ איז געפאָהרען מיט אַ שנעל־קייט פון 103 און אַ האַלב קילאָמעטער אַ שעה. דעם שטח 5 קילאָמ. איז זי געפאָהרען 2 מינוט מיט 55 סעק.

ס'איז כדאי צו בעמערקען, דאָס פרוי פאַ־נאַנסקאַ איז אין יאָהר 1927 געפאָהרען מיט דער שנעלקייט פון 92 קילאָמעטער אַ שעה, און אין יאָהר 1928 — 98 קילאָמעטער, אַזוי דאָס איהר נעכטיגע שנעלקייט איז בלי ספק אַ בעסערע ווי אין די פערגאַנגענע יאָהרען. 6) מיטשיעלסקי (אויס־טראָ־דיימלער) 2 מינוט 48 סעק. (106 קילאָמ. אַ שעה). 7) אַפפעלבוים אויס וואַרשאַ, 3 מינוט מיט איין סעקונדע (שנעלקייט 99 קילאָמעטער אַ שעה. 8) קאַראָל פליהאַל („ביק“) 3 מ. 5 סעק. (97 קילאָמ. אַ שעה). 9) גערהאַרד, 3 מינוט 23 סעק. (85 קילאָמ. אַ שעה). 10) מאַרכלעווסקאַ (אויס וואַרשאַ) 3 מינוט 37 סעק. (83 קילאָמעטער אַ שעה). 11) רעגולסקאַ („פיאַט“) 3 מינוט 38 סעק. 12) גרענטקיעוויטש („בוגאַטטי“) 3 מינוט, 41 סעק. (דורכשניטליכע שנעלקייט 80 קילאָמ.

אַלס 13.טער איז געפאָהרען דער בױזאיצער פוילישער מייסטער ה' הענריק ליפפעלד אויף אַ „אויסטראָ־דיימלער“. דער לויף האָט געזאָלט זיין דער „קלו“ פון טאָג. מען האָט ערוואַרט דאָס ליפפעלד וועלכער האָט אין 1927 יאָהר ערצילט די בעסטע צייט, וועט אויך דאָס מאָל שלאָגען שוואַרצשטיינען. ס'איז אָבער געווען אַנדערש. ליפ־פעלד איז די מאַשין בעת'ן פאָהרען קאַליע געוואָרען און ליפפעלד האָט אומפערהאָפט נישט פערענדיגט דעם געיעג.

נאָך די געיעגען האָבען זיך ביים פינאַל פער־זאַמעלט די אויטאָמאָביליסטען, איינאָרדנער, פרע־סע און צווישען זיי אונזער מיטאַרבייטער. די פער־זאַמעלטע האָבען זיך געטיילט מיט די איינדריקען פון די געיעגען ווי אויך וועגען די טעכנישע רע־זולטאַטען.

ס האָט זיך אַרויסגעוויזען, דאָס די היי־יאָהריגע רעזולטאַטען זענען די בעסטע, פון די 3 פאָרגעקומענע געיעגען.

א—ן.

רעזולטאַטען פון די פוסבאָל־מעטשען

אין טאָג פון פוילישען פוסבאָל־פערבאַנד

ל א ד ז.

„טורישטען“ — „ל.ק.ס.“ 1:3
„הכח“ — „ל.ט.ס.ג.“ 3:0
„ווידזעוו“ — „ג.מ.ס.“ 4:7

ז ג ע ר ז ש (טעל.)

„וו.ק.ס.“ — „סאָקאָל“ 3:2

פ אַ ב י אַ נ י ץ (טעל.)

„בוזשאַ“ — „פ.ט.צ.“ 2:4

ק אַ ט אָ וו י ץ (טעל.)

„רוך“ — 1 פוסבאָל קלוב“ 2:3

ק ר אָ ק אָ (טעל.)

„ווילאַ“ — „קראַקאָוויאַ“ 1:1

ל ע מ ב ע ר ג (טעל.)

„טשאַרני“ — „פּאָגאָן“ 1:2 (0:1)

וו אַ ר ש א, 12 (טעל.)

ענגלאַנד — פוילען 0:5 (טעניס)

דער נעכטיגער רעזולטאַט פון די קאַמפען האָט זיך ווידער פערענדיגט מיט אַ מפלה פון פוילען אין רעזולטאַט פון 0:5 פאַר ענגלאַנד.

אויטאָ-קאַטאַסטראָפע

(—) שבת פאַרנאַכט האָט זיך אויפ'ן שאָסיי קאַליש—טורעק, 3 קילאָמעטער פון קאַליש, איבער־געדרעהט אַ אויטאָ מיט סחורות. דער שאָפער מיקלאַשעווסקי און דער אַרבייטער גנעזקא זענען צוגעדריקט געוואָרען און מ'האָט זיי געמוזט אָפ־פיהרען אין שפּיטאָל. דער אויטאָ איז צושמעטערט געוואָרען.

ווער ווייסט?

אין שטעטעל לישקאָוויץ ביי לאָדז האָט פאַר'ן קריג געוואוינט מיט זיין פרוי און 2 קינדער דער שוסטער שמשי יעקעל סנאַפקאָווסקי. אָנהויב קריג איז ער אַוועקגעפאָהרען און די פרוי האָט נישט געוואוסט וואו ער געפינט זיך. מיט אַנ'ערך 10 יאָהר צוריק האָט זי בעקומען פון איהם אַ בריף פון לאָנדאָן, אין וועלכען ער האָט איהר פאָרגע־שלאָגען צו שיקען אַ גט. זייט דאַן איז פון סנאַפ־קאָווסקי'ן נישט דערהאַלטען געוואָרען קיין שום ידיעה. זיין טאָכטער רחל, וועלכע וואוינט אין לאָדז, זגערזשער 45 ביי וועננעל, בעט, אַז דער פאָטער זאָל זיך אָפרופען און שיקען פון זיך עפּיס אַ נאַכריכט. ווער ס'ווייסט וואו ס'געפינט זיך שמשי יעקל סנאַפקאָווסקי ווערט געבעטען מיטצו־טיילען אין רעדאַקציע אָדער דער טאָכטער לויט'ן אָנגעוויזענעם אַדרעס.

ארטיסט זיידעמאַן אין לאָדז

אויפ'ן וועג פון ריגע אויף אַ טורנעע איבער די פוילישע קרעסען, האָבען נעכטען געווײלט אין לאָדז אונזער בן־עיר דער אַרטיסט ווירעמאַן.

ה' ווירעמאַן האָט נעכטען בעזוכט אונזער רעדאַקציע דערצעהלט וועגען דעם קאַמף וועלכען עס האָבען אין ריגא געפיהרט צווישען זיך צוויי יודישע טרופּעס. איבערגעגעבען אַ גרוס וועגען די גאַסטראָ־לען אין ריגא פון יוליוש אַדלער און וועגען דער לאַגע פון יודישען טעאַטער אין לעטלאַנד.

ה'ווירעמאַן און חנה לערנער קלויבען זיך מיט זייער טרופּע נאָך דעם טורנעע איבער די פוילישע קרעסען, אויף גאַסטראָלען קיין גאַליציע.

מעלדונגען

פראָפ. פעראיין פון בעקלייד. אינדוסטריע־אַרב. אין פוילען, אָפּט. לאָדז, קאָנסטאַנטינער 26.

אַכטונג, מענער־מאַג.־אַרבייטער!

מאָנטאָג דעם 13־טען מאַי פּינקטליך 8 אַ זייגער אָוועגד קומט פאָר אַ גרויסע פערזאַמלונג פ ומענער־מאַגאַזין־פאַך. אויפ'ן טאָג־אָרדנונג: די יעצט־געשאַפענע סיטואַציע אין פאַך. 7179

די מענער־מאַג. פאַך־קאָמיסיע.

אַלגעמיינער פראָפ. לאַנדעס־פעראיין פון בע־קליידונג אַרבייטער אין פוילען, אָפּטיילונג לאָדז, לאַגעווניצקאַ 4.

אַכטונג, מענער־מאַגאַזין און פאָרל־אַרבייטער!

היינט, מאָנטאָג דעם 13־טען מאַי 8 אָוועגד קומט פאָר אין פעראיינס־לאָקאַל, לאַגעווניצקא 4 אַ גרויסע פאַך־פערזאַמלונג. א.ד.ט. די געשאַפענע לאַגע אין פאַך. אַלע מאַרינאַרקע און פאָרל־אַרבײ־טער דאַרפען אומבעדינגט קומען אויף דער פער־זאַמלונג.

די פאַך־קאָמיסיע פון מענער־מאַגאַזין און פאָרל־פאַך 2716

אַכטונג, פאָרל־אַרבייטער

מיר מעלדען אַז די וואַרשטאַט פון ה' מיליך ריבנע 16 איז פערשטרייקט געוואָרען. מיר מאַכען אויפמערקזאַם אַז קיין שום אַרבייטער פון פאָרל־פאַך טאָר נישט אַרויפגעהן אַרבייטען אין די וואַרשטאַט אין נעגענפאַל וועט ער געשטעמפּעלט ווערען אַלס אַ שטרייקברעכער. די פערוואַלטונג

פון אַלג. פראָפ. לאַנדעס־פעראיין פון בעקליידונג־אַרבייטער אין לאָדז, לאַגעווניצקאַ 4.

Dr. med.
B. Robinzon
אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען.
פּעטריקאָווער 10, טעל. 31-86
נעהמט אָן פון 8–$9\frac{1}{2}$ פריה און פון $3\frac{1}{2}$–$4\frac{1}{2}$ נאָכמ.

Dr. med. **ALBERT GOTLIEB**
פּיעטריקאָווער 26, טעל. 50-77.
אַקושער און ספעציאַליסט פון פרויען־קראַנקהייטען.
נעהמט אָן פון 4 ביז 7 אָוועגד. 1340

היינט און פאָלגענדע טעג! — דער נייעסטער פילם פון דער אינלענדישער פראָדוקציע!
דער מענש מיט אַ אידעאַלע נשמה
גרויסע געניאַלוועמיגע דראַמע פון בעריהמטען רעזשיסער MICHAŁ MACHWIC
— אין דער הויפּטראָלע: — דער ליבלינג פון אַלע פוילישע קינאָ־ליבהאָבער ZBYSZKO SAWAN — אין דער הויפּטראָלע: — דער ליבלינג פון אַלע פוילישע קינאָ־ליבהאָבער
— אין די הויפּט־ראָלען: Dolores ORSINI, Alina KONOPKA, Tekla TRAPSZO, Eug. BODO, Władysław WALTER i Ludwik LAWIŃSKI

LUNA
גרויסער סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער דער דירעקציע פון TEODOR RYDER
אָנהויב 4 אַ זייגער נאָכמ., שבת און זונטאָג 12 אַ זייגער בייטאָג, לעצטער סעאַנס 10 אָוו. אויפ'ן ערשטען סעאַנס פרייזען פון די פּלעצער פון 1 זלאָטי אָן.
שבת און זונטאָג פון 12-3 נאָכמיטאָג זענען אַלע פּלעצער צו 50 גר. און 1 זל.

Motto:
Cudzych chwalicie,
Cudzych ubóstwiacie,
Sami nie wiecie
Kogo posiadacie.

וואַהנזיניגע פריינט — היינט און פאָלג. טעג!
גרויסע עראָטישע לעבענס־דראַמע פון דער פראַנצויזישער פּראָדוקציע „Markusfilm“ ∴ אין די הויפּט־ראָלען:
SUZY VERNON, OLAF FIORD i HENRI EDWARD

Grand-Kino
אָרקעסטער אונטער לייטונג פון ה' ר. קאַנטאָר.
אָנהויב 4.30 נ"מ. שבת, זונטאָג, יו"ט 12 בייטאָג.

יודישע מוטער און טאָכטער אַנטלויפן מיט חתנים און שמד'ן זיך ביידע

דאָס שטעטעל כאָלאָטווינא ביי סטאַניסלאַוו איז דעם 3-טען מאַי אויפגערודערט געוואָרען פון אַ אינטערעסאַנט, אָבער טראַגיש געשעהעניש: אַ אומ־בעקאַנטע, שטאַרק אָבגעמאָגערטע קריסטין איז אַ־נידערגעפאַלען חלשות אויף דעם טראָטואַר.

די אַ דונער האָט געטראָפען מאַנכע איינוואוי־נער פון שטאָט, וועלכע האָבען זיך צוגעקוקט צו דער קראַנקער און אין איהר דערקענט די אַמאָל אַזוי שעהנע טאָכטער פון רייזעל שאַפער — מלכה, אָדער ווי מען פלעגט זי רופען פערצערטעלט — מאַלטשע.

מאַלטשע איז אַ טאָכטער פון דעם דאָרפס־יוד מענדיל פישלער, אויס דעם דאָרף פּאָראָהי, ביי סאָלאָטווינא. נאָכ'ן טויט פון איהר פאָטער האָט איהר מוטער רייזעל (פון דער היים שאַפער) חתונה געהאַט אַלס 45־יאָהריגע אַלמנה מיט דעם 70־יאָהריגע מיהל־ און רעאַליטעט־איינענטימער ה' מאַיר ניימאַן אויס דעם דאָרף מאַרקאָווא. מאַלטשע איז אַוועק מיט איהר מוטער צו דעם שטיף־פאָטער.

ד יחתונה פון רייזעל שאַפער מיט מאַיר ניי־מאַן איז פאָרגעקומען אין יאָהר 1919. איז הויז פון מאַיר ניימאַן זענען נאָך פון פריהער פאָרגעקו־מען סכסוכים צווישען אַלטען פאָטער און דעם נאָך נישט פערהייראַטען זוהן צוליב אַ ירושה פון דער ערשטער פרוי פון מאַיר ניימאַן, דעם זוהנ'ס פער־שטאָרבענע מוטער.

ווען מאַיר ניימאַן האָט נאָכאַמאָל חתונה גע־האַט מיט רייזעל שאַפער האָט זיך ערשט אין דעם דאָזיגען הויז אָנגעהויבען דאָס רעכטע גיהנום. דער זוהן איז געווען מלא רציחה, צוליב וואָס דער פאָ־טער האָט חתונה געהאַט אויף זיינע עלטערע יאָה־רען מיט אַ פערהעלטנישמעסיג נאָך יונגער אַלמנה, וועלכע האָט נאָך דערצו מיטגעבראַכט אַ טאָכטער פון איהר ערשטען מאַן, בעת ער האָט דערוואַקסענע קינדער אין שטוב.

די געקריגערייען און אַוואַנטורעס האָבען דער־גרייכט זייער העכסטען פונקט, ווען דער זוהן האָט אויך חתונה געהאַט אַהיים אין דעם זעלבען הויז. דערצו האָט ער זיך גענומען אַ ווייבעל, וועלכע האָט זיך נישט געלאָזט „שפּייען אין קאַשע אַריין" און מען האָט זיך געהאַלטען אין איין קריגען פון אַלע זייטען אַזוי לאַנג ביז דער גאַנצער ענין איז גע־קומען פאַר'ן געריכט. דער אורטייל פון געריכט איז אַרויסגעגעבען געוואָרען לטובת דעם זוהן, אַזוי אַז דער אַלטער ניימאַן און בעונדערס זיין פרוי זענען פון געריכט אַרויס מיט אַ פּאָר זייער קאַטאַסטראָפאַ־לען פסק.

רייזעל שאַפער־ניימאַן האָט באַלד אויסגע־זוכט אַ חתן פאַר איהר טאָכטער צווישען די אָר־טיגע קריסטליכע פאַבריקס־אַרבייטער. דאָס איז געשעהען אין יאָהר 1925. מאַלטשע איז דאַמאָלס אַלט געווען 18 יאָהר און איז געווען אַ וואונדער־שעהן מיידעל. דער קריסטליכער חתן, אַ מאַ־זור, האָט ערקלערט, אַז ער וועט מיט מאַלטשען חתונה האָבען און האָט פון איהר נישט פערלאַנגט קיין שום נדן. פערקנס'ט די טאָכטער האָט זיך דער־װעל מיישב געווען און האָט זיך אויך אויסגעזוכט פאַר זיך אַליין אַ פערהעלטנישמעסיג נאָך גענוג יונ־גען מאַזור, וועלכער איז איהר טאַקע בעסער גע־פעלען געוואָרען ווי דער אַלטער ניימאַן.

דאָס אַלץ איז געטון געוואָרען בסוד און אין אַ שענעם פריהמאָרגען זענען מוטער און טאָכטער אַוועק מיט זייערע חתנים קיין קאַנטשוגאַ ביי פּשע־וואָרסק און זיך טאַקע דאָרט אָבגעשמד'ט.

ניימאַן איז נעבעך געבליבען אויף צרות. מיט די איינענע קינדער איז ער געווען צוקריגט, דאָס ווייב מיט דער שטיף־טאָכטער האָבען איהם פער־לאָזען. עס איז איהם שווער געווען צו טרייסטען. נאָך אַ יאָהר האָט ער חתונה געהאַט אַלס גרייז־גראָהער זקן מיט'ן דריטען ווייב.

רייזעלע האָט נישט מאריך ימים געווען. איהר „בעשעהרטער" האָט איהר דערקירצט די יאָהרען און באַלד נאָך דעם שמד־אַקט און דער חתונה מיט איהם איז זי געשטאָרבען.

די איבערדערמאָהנטע קריסטין ווידער, וועל־כע איז דעם דריטען מאַי געפאַלען חלשות אין סאָלאָטווינאַ איז טאַקי די בילד־שעהנע מאַלטשע, וואָס מיט איהר איז פאָרגעקומען ביי איהר קריסט־ליכען מאַן קאַן מען נאָך לעת עתה נישט געוואָהר ווערען, ווייל זי דערצעהלט נישט. יעדענפאַלס האָט זי ביי איהם „נישט געלעקט קיין האָניג", אויב זי איז אַנטלאָפען פון קאַנטשוגאַ ביי פּשעוואָרסק צו־ריק אין איהר היים סאָלאָטווינאַ און האָט געפרובט בעגעהען זעלבסטמאָרד אין מיטען דער גאַס. אפשר האָט זי געוואָלט דאָ שטאַרבען צווישען קרובים און בעקאַנטע, נאָכדעם ווי דער קריסטליכער מאַן האָט איהר מיאוס געמאַכט דאָס לעבען און אַזוי ווי זי האָט נישט געהאַט דעם מוט איבערצוטרעטען זייער שוועל אין אַזאַ לאַגע, האָט זי געוואָלט אַ סוף מאַכען צו איהר לעבען לכל הפחות נישט אין דער פרעמד.

יורידישע עצות

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רע־דאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט" ענטפערען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווע־רען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

> **קופּאָן**
> **יורידישע אָפּטיילונג פון „נייעם פאָלקסבלאַט".**
> בעים דערלאַנגען אַן אָנפראַגע אויף אַ יורידישע עצה, דאַרף צוגעלעגט ווערען דער קופּאָן מיט דער דאַטע פון טאָג, ווען די אָנפראַגע ווערט פאָרגעלעגט. אויף אָנפראַגען אָהן קופּאָן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

9150 אַ שרעצר:

אמת ס'איז טאַקע פערפּעטליכט געוואָרען אַזאַ פעראָרדנונג, לויט וועלכער אין משך פון לויפענדען יאָהר ווערט גענומען אַ 10 פּראָצענ־טיגער צושלאַג צו געוויסע פּאַדאַטקעס.

אַזוי ווי די פראַגע האָט אַן אַלגעמיינעם אינטערעס וועלען מיר אין נאָהענטסטען נומער זי בעהאַנדלען אין אַ לענגערן נאָטיץ.

9151 לעוו.

9152 יחזקאל 73:

9153 זשיכלינסקי פון פּשעדעטש

9154 אַ געטרייער לעזער פון וואָלבאָרסקאַ גאַס

9155 פישל אייזענבערג:

9156 שמיד פון קאַמיענגאַ 1:

ווענען אייערע ענינים דאַרפט איהר זיך פער־שטענדיגען פערזענליך מיט אונזער יוריסט טעגליך פון 3—4 נאָכמ. מיטפערנענערין די צייטונג.

9157 לאָסעצקי:

דער סובלאָקאַטאָר האָט נישט קיין רעכט צו בעצאָהלען דירה־געלד דירעקט דעם הויזווירט.

דער לאָקאַטאָר דאַרף זיך בכלל נישט פראָ־צעסירען צוליב דעם מיט'ן הויזווירט, נור ער קאָן גאָר פשוט אויפמאָהנען גריכטליך דאָס שולדיגע דירה־געלד ביים סובלאָקאַטאָר, נישט קוקענדיג דערויף, וואָס דער לעצטער האָט שוין דעם חוב בעצאָהלט דעם הויזווירט.

9158 ל. ג. פון אַל. קאָשציושקי 29:

אַזוי ווי איהר האָט די בעשטעלונג געמאַכט אין אייער פאָטערס נאָמען און איהר האָט דערצו פון איהר פאָטער קיין בעפאָלמעכטיגונג נישט גע־האַט, דאַרף ער דעם פּראָצעס נישט אויסקויפען און די פירמע קאָן פון איהם נישט פאָדערען קיין ענטשעדיגונג.

9159 Sz. N. פון מלינאָרסקע.

מיר האָבען שוין נישט איינמאָל געענטפערט אויף ענליכע אָנפראַגען, אַז אַ וועקסל, אויף וועל־כען דער אויסשטעלער האָט זיך אונטערגעשריבען מיט צלמלאַך אָדער ענליכע צייכנס, איז נישט גילטיג, סיידען די דאָזיגע צייכנס זענען רעיענ־טאַל — בעשטעטיגט.

9160 פ. פון מרדכי ג. גאַס:

קיין הערבע שטראָף דראָהט נישט פאַר נישט אָנגעבען קיין זעתאָניע.

די שאַצונגס־קאָמיסיע קאָן אָבער אייך אויס־מעסטען שטייערן וויפיל זי וועט געפינען פאַר פאַסיג און איהר וועט שוין נישט האָבען קיין רעכט דערויף זיך צו בעקלאָגען ביי דער אָדוואָ־לאָוושע קאָמיסיע.

אמת די זענאָניע בינדט אויך טאַקע נישט אין דעם פאַל די האַנדלונג פון דער שאַצונגקאָווע קאָמיטיע, קוים ווייל זי אָבער איגנאָרירען די אָנ־געגעבען דורך אייך פּרטים, מוז זי אייך אומבע־דינג מאָטיווירען זייער נישט ריכטיגקייט.

9161 אַ לאָקאַטאָר פון זשראָמסקיעגאָ:

אַרבייטסלאָזע, רעגיסטרירטע פערשטייט זיך, אין מלוכה'שען אַמט פאַר אַרבייטס־פערמיטלונג, אויב זיי האַלטען נישט ביי זיך קיינע סובלאָקאַ־טאָרען קאָנען בעפרייט ווערען פון דער פליכט צו צאָהלען לאָקאַל־שטייער.

די דאָזיגע הנחה איז אָבער נישט נוגע אַר־בייטסלאָזע, וועלכע פאַרנעמען גרעסערע דירות.

9162 שפּ. ד. ס.

די פעראָרדנונג פון מלוכה־פּרעזידענט וועגען אַרבייטס־אָבמאַכען האָט געענדערט די רעכטליכע לאַגע פון די ביידע בעריכטען דורך אייך פּרטים לטובת די אַרבייטער.

אויב ביז אָהער זענען די חובות פאַר אַר־בייטסלוין בעהאַנדעלט געוואָרען פונקט אַזוי ווי אַלע אַנדערע א. ג. נישט פריווילעגירטע חובות ביים צוטיילען עקזקואירטע געלדער, ווערען איצט די חובות פאַר אַרבייטסלוין יאָ בעפּאָרצוגט.

דעסגלייכען ווערען מינדעהיריגע מאַהנער פון פּראָטעסטיעס אויפ'ן סמך פון אַרבייט־אָבמאַך דורך דעם אַליין רעכטלעך־טאַטפּעהיג, צו וואָס מען האָט לויט די פעריפליכטענדע אַלגע. ציוויל־געזעצען געמעגט אַלט זיין 21 יאָהר.

C. B. 9163

איהר מוזט קודם כל האָבען אַ בעשטעטיגונג פון אורזשאָנד זשעמסקיע, אַז די ערד איז נישט קוואַליפיצירט געוואָרען צו פּאַרצעלירען.

אינטערעסאַנטע פּאַסירונגען אין בעסאַראַביען

זוהן פון אַ גלח איז זיך מגייר צוליב אַ יודיש מיידעל.

דאָס שטעטעל רעזינע (אורהיעווער דיסטריקט), בעסאַראַביע, האָט מיט אַמאָל אויפגעלעבט, עס קאָכט דאָרטען און זידט ווי אַ קעסעל, נישט גע־קוקט אויף די שלאַגס רעגענס, וואָס גיסען שוין העכער אַ וואָך, און אויף די טיפע בלאָטעס, וואָס האָבען זיך צוליינט איבערן גאַנצען שטעטעל, געהן מענשען אַפּ און אויף צום הויז פון דער ברויט־הענדלערין סאָפיע גאָלדשטיין.

וואָס־ישע אַזוינס האָט פּאַסירט אין הויז פון פרוי גאָלדשטיין? וואָס לויפט מען עס אַזוי ווי נאָך מצה־וואַסער?

אַ גאַנץ איינפאַכע געשיכטע, אָבער דאָך נישט אַזוי איינפאַך, ווי עס קען זיך אויסראַכטען.

עס זענען אָנגעקומען פון נאָוואָ־סעליץ דאָס יונגע פּאָר־פאָלק, פרוי גאָלדשטיינס טאָכטער און איהר מאַן: אברהם בן אברהם ליוזקיאַן, וואָדער ווי מען האָט איהם ביז איצט גערופען, ניקאָלאַי איוואַ־נאָוויטש ליוזקיאַן. נאָך מיט אַ פּאָר מאָנאַטען צוריק האָט ניקאָלאַי ליוזקיאַן געלאָזט זיך מל זיין, אום צו קענען דערגרייכען זיין ציל צו הייראַטען מיט פריי־לין גאָלדשטיין, וועלכע איז אַ וועלטענע שעהנקייט.

דער גר איז אַ גלח'ס אַ זוהן

זייענדיג אַ גלח'ס אַ זוהן, האָט ניקאָלאַי דאָך בעקומען אַ וועלטליכע ערציהונג אין גימנאַזיע, דערנאָך אין אוניווערזיטעט אויפ'ן היסטאָריש־פילאָ־לאָגישען פאַקולטעט. ער איז לויט זיינע איבערצייגונ־גען אַ ראַדיקאַלער מענש. אין איינעם פון זיינע לעצטע בריף, איידער ער איז איבערגעגאַנגען צו יודישקייט, האָט ער געלאָזט צו וויסען פון זיין גע־ליבטער, אַז ער האָט פעסט בעשלאָסען צו מאַ־כען אַ ענדע צו דער אומנאָרמאַלער לאַגע, אין וועלכער זיי ביידע געפינען זיך, נעמליך, ער איז גרייט אָנצונעהמען דעם יודישען גלויבען און חתונה האָבען פאַר איהר.

געזאָגט און געטאָן. ער איז געקומען קיין רעזינע, זיך בעקענט מיט זיין געליבטערס מוטער און איז אַ וואָך אַרום תאַך זיין איבערגעהן צום יודישען גלויבען, איז זיין כלה מיט איהר מוטער און זייערע פריינד געקומען צו איהם קיין נאָוואָ־סעליץ, וואו מען האָט איהם געמאַכט פאַר אַ יודען... אין עטליכע וואָכען אַרום נאָך זיין איבערגעהן צום יודישען גלויבען, איז זיין כלה מיט איהר מוטער און זייערע פריינד געקומען צו איהם קיין נאָוואָ־סעליץ און געשטעלט אַ חופּה כדת משה וישראל.

דעם חתנ'ס פאָטער, דער גלח, האָט די גאַנ־צע צייט פון גאָרנישט געוואוסט. נאָר אַ זיבען, אַכט טאָג פאַר זיין זוהנס חתונה איז צו איהם קיין דאַראַהאַי (אַלט־רומעניע) אָנגעקומען אַ בריף פונ'ם זוהן, וועלכער האָט איהם געגעבען צו וויסען, אַז ער איז געוואָרען אַ יוד און האָט חתונה פאַר אַ יודיש מיידעל.

אינטערעסאַנט איז פאָלגענדע פראַזע אין בריף „זאָלסט עס מיר נישט רעכענען, ליבער פאָטער, פאַר אַן־אומרעכט, דו ווייסט דאָך גוט, אַז איך גלויב וועניג וואָס אין יענער וועלט, ווייל איך כאַטש גליקליך מאַכען מיין לעבען אויף דער וועלט, און גליקליך קען איך זיין בלויז מיט מיין ליבער און טייערער כלה. אמת, דיר וועט מיין טאַט פערשאַ־פען יסורים, אָבער דו דאַרפסט מיר אַלעם מוחל זיין, ווייל די יודען זענען דאָך אַפּט מוחל — קריס־טען פאַר זאַכען, וואָס בעגרינדען זיך אויף האַס. היינט פאַרוואָס זאָלסטו מיר נישט מוחל זיין אַ כאַס, וואָס איז געבוים אויף ליבע?"

דער גלח שטעהט ביי דער טיר, וואו מ'פּראַוועט זיין זוהנ'ס חתונה און וויינט

דער גלח האָט אָבער נישט געשוויגען. ער האָט פריהער געשריבען בריף צו דער כלה'ס מוטער מיט געבעטען, אַז זי זאָל זיך אַריינמישען און צושטערען דעם שדוך. דערנאָך האָט ער אויף זיין איינענעם זוהן אויסגעקלערט אַלערליי בלבולים, אַז ער איז אַ קראַנקער. אַ נערווועזער און סיי ווי וועלען זיי, דאָס פּאָר־פאָלק, הייסט עס, אַ גליקליך לעבען נישט האָבען, אָבער ווען ער האָט געזעהן, אַז זיינע בריף ווירקען נישט, וואָרים ער האָט פון קיינעם קיין ענטפער נישט בעקומען, האָט ער געלאָזט מעלדען דורך אַ טעלעגראַמע, אַז ער אַליין קומט צופאָהרען און ווען טון אַלעס מעגליכעס צו רעטען זיין זוהן כאָטש אין לעצטען מאָמענט. און קומען האָט ער געוואָלט פונקט אין דעם זעלבען טאָג, ווען דאָס פּאָר־פאָלק האָט זיך געראַפּט אומקעהרען פון דער חתונה אין נאָוואָ־סעליץ.

אַ צוליב, וואָס גאַנץ רעזינע איז געלאָפען צום הויז פון פרוי גאָלדשטיין. דאָרט האָבען זיך געדראַפּט בעגעגענען דער פאָטער, דער גלח איוואַן ליוזקיאַן, מיט זיין יודישען זוהן אברהם ליוזקיאַן. אָבער קיין אויסערגעוועהנליכעס איז נישט געשעהען. די געסט וועגען פערפאָהרען אין אַן אַנדער הויז און האָבען געפּראַוועט אַ חתונה גאָר אויף אַן אַנדער אופן. מען האָט געהוליעט און געטאַנצט ביז אין טאָג אַריין, און אין דער זעלבער צייט איז דער גלח געשטאַנען נעבען הויז פון פרוי גאָלדשטיין און ביטער געוויינט.

ביינאַכט איז ער אַוועקגעפאָהרען, דער פאָטער־איוואַן, נישט וועהענדיג אַפילו זיין זוהן.

פאַר'ן אָפּפאָהרען האָט ער געסטראָשעט די רעזינער יודען, אַז די חתונה וועט זיי אויספאַלען „באָקאָם", וועט זיי קאָסטען טייער, אָבער יודען שרעקען זיך שוין נישט פאַר אַזעלכע זאַכען. מען איז שוין געוואוינט.

נאַקעטע מענער רייצען איהר יצר־הרע קלאָגט זי זיי אין אין געריכט

אין קאַהול (בעסאַראַביע) איז די טעג פאָרגע־קומען אַן אינטערעסאַנטער פּראָצעס. יעקאַטערינאַ סטאַסענקאַ, אַ יונגע פריילין, האָט דערלאַנגט אין ריכט אַן אָנקלאַגע אויף די ברידער סטאַנטשעוו, וועלכע וואוינען, אין שכנות מיט איהר, אַז זיי בע־מיהען זיך די אַרויסצופיהרען פון גלייכען וועג.

„שוין אַ לאַנגע צייט, האָט די „געליטענע" דערצעהלט, פאַר'ן געריכט, ווי מיינע שכנים אין הויף, די ברידער סטאַנטשעוו, דערגעהן מיר די יאָהרען מיט זייער אויסגעלאַסענער אויפפיהרונג. אַלע פריהמאָרגען מאַרשירען זיי ביי זיך אין צימער נאַקעט און מאַכען עפּעס מאָדנע בעוועגונגען מיטן קערפּער, בעמיהענדיג אויפצורעגען מיינע ליי־דענשאַפטען".

די ברידער סטאַנטשעוו, ווידער, האָבען ער־קלערט, אַז זיי מאַכען אַלע פריהמאָרגען גימנאַס־טישע איבונגען און צו דעם צוועק טוען זיי זיך אויס נאַקעט, אָבער דאָס אַלעס קומט פאָר ביי זיי אין צימער. וואָס אַנבעלאַנגט דער פריילין סטאַסענקאַ, האָבען זיי איהר נישט אַפילו אין דער לינקער פּיאַטאַ. מעגליך, אַז די קוקט זיך צו. ווען זיי שפּאַצירען אום נאַקעט, אָבער קיינער צווינגט איהר נישט דערצו.

דער ריכטער האָט גענומען אויספאָרשען די עדות פון ביידע צדדים.

סטאַסענקאַ'ס אַ מוהמע, אַ פרוי אין די 50־גער יאָהרען, זאָגט, אַז זי קומט אָפּט שלאָפען צו איהר קוזינע און אַלע פריהמאָרגען האָט זי אויס־צושטעהען געברענטע ליידען פון די ברידער סטאַנ־טשעוו. וואָלטען זיי כאָטש געטראָגען באָדקאָסטיר־מען אויף זיך, וואָלט נאָך געזען צום איבערטראָגען, אָבער זיי געהען דאָך אום איבערן הויף ווי די מאַמע האָט זיי געבוירען.

אַ צווייטער עדות דערצעהלט, אַז פריילין סטאַסענקא איז נאָר נישט אַזאַ פרומינקע, ווי זי וויל זיך אויסשטעלען פאַר'ן געריכט. ער ווייסט פאַלען, ווען זי האָט שפּאַצירט מיט פרעמדע יונגע לייט ביז נאָך האַלבע נאַכט.

דערנאָך האָט זיך אויפגעהויבען איינער פון די ברידער סטאַנטשעוו און געבעטען, אַז דער ריכ־טער זאָל איהם ערלויבען צו שטעלען אַ פּאָר פראַ־גען דער אָנקלאָגערין. דער ריכטער האָט ערלויבט.

— פריילין סטאַסענקא, וואָס פאַר אַ בעזונ־דערע צייכען פאַרמאָג איך אויף מיין פּלייצע?

— איך האָב נישט בעמערקט.

— און וואָס פאַר אַ פאַרבינגען צייכען האָט איהר בעמערקט ביי מיין ברודער אויפ'ן בויך?

פריילין סטאַסענקא פערוויטעלט זיך און שיסט אויס מיט אַ געוויין.

— ה' ריכטער, ער וויל מיך אויך דאָ אויס־רייצען. איך בין אַן־אומשולדיג ריין מיידעל. איך האָב גענוג געקעמפּט מיט מיין יצר־הרע, ווען זיי פלעגען אומשפּאַצירען נאַקעט. איך האָב בלויז געכאַפּט אַ קוק פון ווייטענס. אָבער איך האָב נישט געוואָלט זיך איינקוקען, דאַרום האָב איך נישט בעמערקט די צייכענס אויף זייערע קערפּערס.

דער ריכטער האָט אַרויסגעטראָגען פאָלגענ־דען אורטייל: די ברידער סטאַנטשעוו מוזען אויך ווייטער פאָרט זעצען זייערע גימנאַסטישע איבונגען ווי ביז אַהער, און פריילין סטאַסענקא ווערט פאַר־געשלאָגען זיך ווייניגער צוקוקען צו נאַקעטע יונגע לייט, אויב זי האָט אַזאַ הייסען יצר־הרע.

אַרויסגעהענדיג פון געריכט, האָט סטאַסענ־קא זיך אָנגערופען צו איהרע בעקאַנטע: איצט ווייס איך שוין וויסען, וואָס איך האָב צו טאָן...

י. נ״ן.

יאהר. — 13 מאי 1929

„נייער פאלקסבלאט“

יאהר. — 13 מאי 1929

3 יאהר מאי-רעגירונג

מיט 3 יאהר צוריק זענען אין װאַרשאַ פאָרגעקומען געשעהעניששן, װעלכע האָבן געהאַט דעציזירענדע ראָל אין דער געשיכטע פון פוילען. די צייט נאָך די דאָזיגע געשעהענישען אין פוילען װערט בעצייכענט אַלס נאָך־מאַי־רעגירען און װערט ענג פערבונדען מיטן נאָמען פון מאַרשאַל פילסודסקי, װעלכער איז געװען אפשר דער איינציגער װאָס האָט אויף זיך גענומען די לאַסט פון דעם רעגירען דורך די גאַנצע 3 יאָהר. פוילען איז פאַר דעם 12. מאַי 1926 געגאַנגען פון קריזיס צו קריזיס״, אין די סיים־קולוארען און אומעטום האָט מען געהאַנדעלט מיט מיניסטאָרען־טעקעס און די גאַנצע װירטשאַפט האָט זיך געקייקעלט באַרג אַראָפּ. װען דער מאַרשאַל איז געקומען מיט מעשים, האָט איהם אונטערשטיצט די גאַנצע עהרליכע פוילישע דעמאָקראַטיע, אַלע די װעלכע האָבן געליטען אונטער דער הער־שאַפט פון גראַבסקי־װיטאָס, אַלע די װעמען דער גורל פון פוילען איז געלעגען אויפ׳ן האַרצען, אַלע די װעלכע האָבן געװאָלט זעהען דעם װאוילשטאַנד פון אונטערגעהענדען לאַנד, און האָבענדיג אונטער זיך די גאַנצע אויפריכטיגע געזעלשאַפטליכע מיינונג האָט דער אויטאָריטעט פון מאַרשאַל פילסודסקי געװינט און די גאַנצע מאַכט איז איבערגעגאַנגען אין זיין האַנד און צו די, װעלכע דער מאַרשאַל האָט פראָטעזשירט, װייל אַנדערש האָט דאָך נישט געקענט זיין, די אַחריות פאַר׳ן װייטערדיגען גאַנג פון דער פוילישער געשיכטע האָט געמוזט נעהמען אויף זיך דער װאָס האָט די געשיכטע געװענדעט אויף אַנדערע װעגען און די פוילישע דעמאָקראַטיע האָט נישט געשטעלט קיין שום װידערשטאַנד און אַפילו נישט קיין שום פאָדערונגען װען דער מאַרשאַל פילסודסקי האָט איבערגענומען די מאַכט. פון דער צייט אָן האָט זיך פיל געביטען, אין אָנהויב פון דער נאָך־מאַי־רעגירונג האָט זיך, צוליב פערשידענע אינערליכע און אויסערליכע סיבות אָנגעהויבען דער אויפשװונג פון דער פוילישער װירטשאַפט און די ייִנגע רעגירונג האָט געקענט סטאַביליזירען די װאַלוטע, גלייכשטעלען דעם מלוכה־בודזשעט, בעקומען אַ הלואה און מעהר־װעניגער רעגולירען די בעציהונגען אין לאַנד. ס׳האָט זיך אָבער זעהט אוים נישט געהאַנדעלט װעגען דעם װי אַזוי צו רעגירען נאָר װעגען דעם סיסטעם פון רעגירען, און דעם מאַי־לאַנער האָט מען געזוכט אַ סיסטעם, װעלכער זאָל זיין צונעפאַסט פאַר די פוילישע פערהעלטנישען. דער פאַר לעצטער סיים איז אויסגעלאַכט און אויסגעשפּעט געװאָרען, ער איז אָבער נישט צוטריבען געװאָרען און איז געשטאָרבען מיט אַ נאַטירליכען טויט אָבער אָהן כבוד און װירדע, די פראַגמאַטישע מלוכה־אָנפיהרער האָבען אָבער זיך נישט געקענט רעצידירען אויף קיין ראַדיקאַלע ענדערונגען אין רעגירונגס־סיסטעם און ס׳זענען אויסגעשריבען געװאָרען נייע װאַהלען, װעלכע האָבען נישט געגעבען קיין אַבסאָלוטע מעהרהייט דעם לאַגער, װעלכער האָט בלינד אונטערשטיצט יעדע איניציאַטיװ און יעדע טעטיגקייט פון דער איצטיגער רעגירונג. פון דער צייט הויבט זיך אָן דאָס קאַץ־און־מויז־שפּיל צװישען דער רעגירונג און דעם פאַרלאַמענט, װעלכער מאַכט אַנ׳אָנשטעל, אַז ער קעמפט פאַר זיינע רעכט און פאַר אייגהאַלטען די דעמאָקראַטישע רעגירונגס־פאָרם. קיין רעצידירענ־ע שלאַכט װיל קיינער פון די צדדים נישט אָנפאַנגען. די רעגירונג פון מאַרשאַל פילסודסקי װיל נישט אָפּשאַפען די אינסטיטוציע, װעלכע װערט װייטער אויסגעשפּעט און בעלייריגט, זי װיל איהר אָבער נישט געבען די רעכט װאָס קומט איהר און די מעגליכקייט פון נאָרמאַלער עקזיסטענץ. און נאָך 3 יאָהר פון מאַי־רעגירען איז נישט געשאַפען געװאָרען קיין פעסטגעשטעלטע פאָרם פון רעגירען לטובה אָדער געגען דער דעמאָקראַטיע.

דער קאַמף מיט פאַרטייאישקייט, װעלכער איז אָנגעזאָגט געװאָרען דורך די נייע הערשער האָט נישט געהאַט קיין ערפאָלג, נישט נאָר עס האָבען זיך געמינערט פאַרטייען, נאָר זיי האָבען זיך נאָך גע־מעהרט, הגם אין זייער צוזאַמענשטעל זענען זיי אפשר קלענער געװאָרען. די דריטע יאָהר־טאָג פון דער מאַי־איבערקעהרעניש טרעפט אויף דאָס לאַנד אין נישט קיין גאָר גלענצענדער װירטשאַפטליכער לאַגע, און ביי אַ געדריקטער אינערליך־פּאָליטישער שטימונג. ס׳האַלט נאָך אויף זיינע פּלייצעס די גאַנצע לאַסט פון רעגירען דער אויטאָריטעט מאַרשאַל פילסודסקי. ער טראָגט זי נאָך אוים מיט דער פולער פעראַנטװאָרטליכקייט, אָבער ביי אַ פיל געדריקטערע שטימונג װי דאָס איז געװען דעמאָלט װען דער מאַרשאַל פילסודסקי האָט דעם 12. מאַי 1926 גערופען צו ראַטעװען פוילען פון פולשטענדיגען אונטערגאַנג און האָט תיכף געװאונען פאַר זיך די גאַנצע עהרליך־דענקענדע געזעלשאַפטליכע מיינונג.

ד.

די אלגעמיינע לאנדעס-אויסשטעלונג אין פוזען

פוזען, 12. (טעלעפאָניש) די בוי און באַ־רעך־אַרבייטען אויף דער אַלגעמיינער לאַנדעס־אויסשטעלונג אין פוזען זענען שוין פערענדיגט געװאָרען, עס זענען שוין אויך פונאַנדערגעשטעלט געװאָרען די עקספּאָנאַטען. די ערעפענונג פון דער אַלגעמיינער לאַנדעס־אויסשטעלונג װעט פאָרקומען אונװידערדופליך דעם 16. מאַי. 10 אַ זייגער אינדערפריה, פאַר׳ן פובליקום װעט די אויסשטעלונג געעפענט װערען דעם זעלבען טאָג 3 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

אויפ׳ן סאַמע עק פון דער אַלגעמיינער לאַנדעס־אויסשטעלונג איז אויסגעבויט געװאָרען אַ באַראַק, װעלכער איז בעשטימט פאַר אַלע צוזאַמענפאָהרען, װעלכע װעלען פאָרקומען בעת׳ן דויער פון דער אַלגעמיינער לאַנדעס־אויסשטעלונג. דער זאַל אין דאָזיגען באַראַק װעט אַריינעהמען 12 ביז 13 טויזענד מענשען, דאָרט װעלען זיך געפונען 12 טויזענד שטוהלען, און װעט זיי בעלייכטען מיט רעפלעקטאָרען מיט אַ כוח פון 15 טויזענד ליכט. אויסער דעם דאָזיגען באַראַק־זאַל איז אויסגעבויט געװאָרען אַ נישט געדעקטע אַרענאַ, װעלכע װעט אַריינגעהמען 16 טויזענד מענשען, דאָרט איז פערהאַן 6 טויזענד זיץ־פּלעצער און 10 טויזענד שטעה־פּלעצער. אויף דער דאָזיגער אַרענע װעט פאָרקומען די גרעסטע טעאַטער־פאָרשטעלונג, װעלכע װערט אָרגאַניזירט בעת דער אויסשטעלונג, ס׳װעט אויפגעפיהרט װערען די פּיעסע „קעניג יאָן 3.“ אין דער פאָרשטעלונג נעהמען אַנטייל 250 פערזאָן און 120 פערד.

כדי נישט צו דערלאָזען צו קיין לעבענס־מיטעל ליכװע איז בעשטימט געװאָרען אַ ספּעציעלער לע־בענס־מיטעל־קאָמיטעט, װעלכער װעט זאָרגען, אַז קיין פוזען זאָלען זאָגקומען גענוג פּראָדוקטען.

די מאַכט פערנעהמט זיך מיט האַלטען אין די גרעניצען די פּרייזען פון די האָטעל־צימערען רעכענדיג זיך מיט דעם, אַז בעת דער גרויסער אויסשטעלונג װעלען זיך קיין פוזען צונויפפאָהרען אויך גנבים־באַנדעס, װעלכע װעלען מאַכען פערשידענע „מסחרים“ האָט דאָס אינערן־מיניסטעריום בעאויפטראַגט צו פערשטאַרקען די פּאָליציי־װאַכען אין פוזען.

* * *

דער פּרייז פון אַ נאָרמאַלען בילעט אויף אַניינמאָליגען איינטריט אויף דער אויסשטעלונג בעטרעפט 4 זלאָטים. פאַמיליען װאָס בעשטעהען מי־נדעסטענס פון 5 מיטגלידער צאָהלען נאָר צו צװיי זלאָטים. סטודענטען, זעלנער און אונטעראָפיציר־ען — 2 זלאָטים, אַנטיילנעהמער פון אויספלוגען פון פינרעסטענס 25 פערזאָן — צו 2 זלאָטים, שול־אויספלוגען, אַרבייטער־אויספלוגען װאָס בעשטעהען פון מעהר װי 50 פערזאָן — צו 1 זלאָטי. קינדער אונטער 15 יאָהר — צו 1 זלאָטי, אַ בילעט אויף מעהרמאָליגען איינטריט אין פערלויף פון 7 טעג — 15 זלאָטים, אַ חודש־בילעט 20 זלאָטעס.

* * *

דער באַרען װעלכער װערט פערנומען דורך דער אויסשטעלונג בעטרעפט 600 טויזענד קװאַדראַט־מעטער און האָט 180 פאַװיליאָנען. פוילען האָט אויסגעגעבען אויף דער אויסשטעלונג 15 מיליאָן זלאָטים. דער ערשטער קאָמיטעט פון דער אויסשטעלונג איז ענטשטאַנען אין יאָהר 1927, הגם די פּראָפּאַגאַנדע פאַר דער אויסשטעלונג אין אויסלאַנד איז נישט געװען קיין גרויסע, פונדעסטװעגען איז די פעראינטערעסירונג אַ געװאַלדיג גרויסע, טשעכיען למשל האָט שוין אַרויסגעגעבען 46 טויזענד פּעסער צו דער אויסשטעלונג, ס׳זענען שטאַרק פעראינטערעסירט די דייטשען, ענגלענדער, אַמעריקאַנער א. אַ. אין אַלגעמיין זאָלען קומען קיין פוזען בעת דער אויסשטעלונג 200 טויזענד אויסלענדער.

פאסיווער ווידערשטאנד

די אומרוהען אין אינדיע און דער מעטאָד פון „נישט-קאָאָפּערירען“

פון ש. ניגער.

די לעצטע צייט הערט מען ווידער וועגען גוואַלטטאַטען און בלוטיגע צוזאַמענשטויסען אין אינדיע. די ענגלישע רעגירונג פּראָוואָצירט די אַר־טיגע בעפעלקערונג, רייצט אויף איין גרופּע קעגען דער אַנדערער, איין רעליגיע קעגען דער צווייטער, כדי אַפּצוהיטען זייער אויפמערקזאַמקייט פון איה־רע אייגענע „מעשים“ אין דער היים, כדי זי זאָל זיך קאָנען אַריינמישען און ווייזען, אַז אָהן איהר קאָן נישט זיין קיין פרידען און קיין אָרדענונג אין לאַנד. זי לייגט אַרויף אויף די פויערים אַ שווערליכע לאַסט פון אָפּצאָהלונגען, שטיצט די קאַפּיטאַליסטען קעגען די אַרבייטער אין דער צייט פון שטרייקען, – און עס פערשטעהט זיך, אַז דאָס רופט אַרויס פערביטערונג, פּראָטעסט, שנאה און אָפט אויך בלוט-פערגיסונג. ערשט די טעג זענען געוועזן ידיעות אין דער פּרעסע וועגען באָמבעס, וואָס זענען געוואָרפען געוואָרען אין קאַלקוטאַ.

דאָס אַלץ שאַפט דעם איינדרוק, אַז אין אינ־דיע קומט פאָר אַ גאַנץ געוועהנליכע רעוואָלוציאָ־נערע בעוועגונג. די אינדיער וואַכען-אויף און ווי־לען אַראָפּוואַרפען פון זיך דעם יאָך פון פרעמדע הערשער. די שטאָדטישע אַרבייטער אָרגאַניזירען זיך און קעמפען אונטער די פאָהן פון סאָציאַליזם אָדער קאָמוניזם. זיי שטעלען זיך די צילען, וואָס עס האָבען אַלע אונטערדריקטע און עקספּלואַטיר־טע אין דער גאַנצער וועלט; זיי בענוצען די זעל־ביגע מיטלען וואָס יענע.

אַזאַ איינדרוק האָט מען, ווען מען לייענט, וואָס עס שרייבט וועגען אינדיע די ענגליש-אימ־פּעריאַליסטישע פּרעסע, פון איין זייט, און די קאָ־מוניסטישע – פון דער אַנדער זייט. מען פערגעסט גאָר אינגאַנצען, אַז אינדיע איז אַ לאַנד, וואו עס ווערען געשמידט נייע ר י י נ ע וואַפען פאַר׳ן קאַמף פון די דערנידעריגטע און געפייניגטע. מען מיינט, אַז דער גרויסער פּרוב פון פּאַסיווען ווידערשטאַנד איז נישט געלונגען.

מען הערט ווינציג פון מאַהאַטמאַ גאַנדי, אָט דעם גרויסען פיהרער, וועלכער האָט זיך אָנגענו־מען צו ווייזען, אַז טאָלסטאָי׳ס געבאָט נישט צו טון אַליין קיין שלעכטס, ווען מען וויל נישט, אַז אַנדערע זאָלען עס טון – קאָן אָנגעווענדט ווערען אין לעבען און ברענגען פּרוכט. גאַנדי׳ס נאָמען ווערט אין דער לעצטער צייט נישט דערמאָנט אין דער פּרעסע אַזוי אָפט ווי פריהער מיט עטליכע יאָהר, און עס קאָן זיך דוכטען, אַז פון איהם איז געוואָרען דאָס אייגענע, וואָס פון זיין פערשטאָר־בענעם געניאַלען רבי׳ן אין רוסלאַנד. מען האָט פאַר איהם גרויס דרך ארץ, מען גיט איהם אָפּ כבוד, אָבער טוען טוט מען, וואָס אַלע טוען, נישט וואָס ער, דער ריינער, הייסט טון.

עס קאָן זיך דוכטען, אַז דער פּרינציפּ פון נעברויכען פאַר אידעאַלע צילען נאָר אידעאַלע מיט־לען איז אין אינדיע פּונקט אַזאַ דורכפאַל, ווי ער איז עס געווען אין רוסלאַנד.

עס קאָן זיך באמת אַזוי דוכטען, ווען מען זאָל זיך פערלאָזען נאָר אויף די אויבנאויפיגע ביי׳עס אין די צייטונגען – און ווען דאָס זאָל זיין אַזוי אין דער אמת׳ן, וואָלט עס געווען איינע פון די ביטערסטע און געפעהרליכסטע ענטוישונגען, וואָס מיר האָבען איבערגעלעבט אין די לעצטע יאָהרען.

מיר האָבען געזעהן, ווי ווינציג גליק עס ברענגען גוואַלטטאַטען. זיי פערבייטען איין שקלאַ־פעריי מיט אַנ׳אַנדערער; זיי דערנידעריגען די, וואָס זענען פריהער הויך געווען, אָבער זיי דער־הויבען נישט די נידעריגע, זיי שאַפען נישט אָפּ דעם עצם פּרינציפּ פון הויך און נידער אין דער מענשליכער געזעלשאַפט. מען קאָן מיט בייזע מיט־לען, האָבען מיר געזעהן פערניכטען די ב י י ז ע, אָבער נישט דאָס ב י י ז, די ר ש ע י ם, נישט דאָס ר ש ע ו ת, און די איינציגע האָפענונג, וואָס אונז איז געבליבען, איז די סיסטעם פון נישט טון אַליין – און ממילא אויך אַנדערע נישט לאָזען טון קיין שלעכטס. די איינציגע גרויסע האָפענונג אין דער דרייסטער פּרוב פון גאַנדי, דער פּרוב פון פּאַסיווען ווידערשטאַנד. ווען מען זאָל אָבער אויך אין דעם נישט גלויבען, – פון וואַנען וועט קומען אונזער הילף?

וואָלט געלויערט אויף אונז די ערגסטע פון אַלע געפאַהרען – די געפאַהר פון יאוש, ווען די, וואָס געהען אויפ׳ן וועג פון גערעכטיגקייט זאָלען זיין אַזוי ווייט פון ציל, ווי יענע, וואָס ווילען מאַ־כען פון הבל׳ן – קין.

צום גליק איז עס נישט אַזוי.

אינדיע האָט נישט אויפגעהערט צו וועקען אונזער גלויבען אין דער פּרוכטבאַרקייט פון מאָ־ראַלישע קאַמפּס-מיטלען. גראָד אין דער לעצטער צייט זענען דאָרט דורך פּאַסיווען ווידערשטאַנד דערגרייכט געוואָרען וויכטיגע זאַכען.

ווען עס איז מיט אַ יאָהר צוריק אַראָפּגעקו־מען אַהין פון ענגלאַנד די קעניגליכע קאָמיסיע, וועלכע יונג-אינדיע האָט נישט געוואָלט האָבען, איז זי נישט אַרויסגעטראָטען קעגען איהר מיט וואַפען אין די הענד. סער דזשאָן סיימאָן, דער פיהרער פון דער אַלבריטישער קעניגליכער קאָ־מיסיע, איז אומעטום בעגעגענט געוואָרען מיט ן שאַרפסטען באָיקאָט, און אָט דאָס האָט געהאָלפען. די קאָמיסיע האָט אַ דאַנק אָט דעם אָרגאַניזירטען פּאַסיווען ווידערשטאַנד, גאָרנישט נישט געקאָנט אויפטון.

פּונקט אַזאַ גרויסען מאָראַלישען כח האָבען אַרויסגעוויזען די פויערים אין דער געגענד פון באָמביי, ווען דער יאָך פון די רעגירונגס-אָפּצאָה־לונגען איז געוואָרען אַזוי שווער, אַז זיי האָבען שוין מעהר נישט געקאָנט אויסהאַלטען. וואָס האָ־בען זיי געטון? זענען זיי אָנגעפאַלען אויף די רעגירונגס-אַגענטען און זיי געשלאָגען און גע־הרג׳עט? ניין, זיי האָבען אָנגענומען דאָס פּראָ־גראַם פון גאַנדי, און אונטער דער פיהרערשאַפט פון איינעם פון זיינע מענשען האָבען זיי אויפגע־הערט צו צאָהלען שטייערן. די רעגירונגס-בעאַמ־טע וואָלטען זיי געצוואונגען צו צאָהלען, אויב נישט מיט געלד, איז מיט פּראָדוקטען, – האָבען די פויערים אויפגעהערט צו אַקערן און צו זיי־הען. זייערע פיהרער זענען אַרעסטירט געוואָרען, קעגען זיי אַליין זענען אָפּגעטון געוואָרען די ערגס־טע זאַכען. מען האָט צוגענומען ביי זיי די פיה – דאָס, וואָס איז אַזוי הייליג ביי זיי – און פאַר זיי אין די אויגען געשאָכטען, געקוילעט. אָבער זיי האָבען זיך נישט אונטערגעגעבען. די גרעסטע עינוים האָבען זיי געליטען – און די רעגירונג האָט גאָרנישט נישט געקאָנט מאַכען מיט זיי. זיי האָבען אויסגעפיהרט. זייער הערואישער קאַמף, דער קאַמף, אין וועלכען נאָר איין צד – דער שטייער מאָהנער – האָט געברויכט גוואַלט-מיט־לען און איז געווען אוממענשליך גרויזאַם, האָט אַרויסגערופען די בעוואונדערונג און דעם מיט־געפיהל פון דעם גאַנצען לאַנד. מיליאָנען איינ־וואוינער אין אַלע אינדישע פּראָווינצען זענען גרייט געווען צו העלפען דעם הייפעלע אומבעוואָ־פענטע און האַלב-הונגעריגע פויערים, וועלכע האָ־בען געהאַט דעם מוט צו שטעלען זיך קעגען דער מעכטיגסטער אימפּעריע אין דער וועלט. עס איז געשטאַרקט געוואָרען דער גלויבען אין דער מעג־ליכקייט פון פּאַסיווען ווידערשטאַנד. נישט אַ וואָך און נישט צוויי, נאָר חדשים, אַכט חדשים נאָכ־אַנאַנד האָבען די פויערים אָנגעהאַלטען זייער עק־שנות׳דיגען פּראָטעסט, נישט פערגיסענדיג דערביי קיין איין טראָפּען בלוט. און זייער אידעאַלער מאָ־ראַלישער כח האָט גובר געווען די ברוטאַלע פי־זישע מאַכט פון די ענגלישע סאַטראַפּען. די פּראָ־ווינציעלע באָמבייער רעגירונג האָט געמוזט איינ־געהן אויף אַ פשרה. גאַנדי און זיין פרידליכער מעטאָד האָט געזיגט.

און נישט נאָר אין דאָרף, אויך אין שטאָדט צווישען די פאַבריק אַרבייטער זענען די פּאַציפיס־טישע מיטלען נישט איינמאָל אָנגעווענדט געוואָ־רען מיט גליק. כמעט אין דער זעלביגער צייט, ווען עס איז פאָרגעקומען דער נאָר-וואָס בעשרי־בענער קאַמף פון אַ גרופּע פויערים, האָט זיך אין די בויטוואָל-פאַבריקען פון דער שטאָדט באָמביי און אַרום איהר אָנגעהויבען אַ בעוועגונג צו פער־קירצען די אַרבייטס-שטונדען און מאַכען אַנדערע אויסבעסערונגען אין דעם לעבען פון די אַרביי־טער. הונדערט און פופציג טויזענד שקלאַפען האָ־בען נישט מעהר געוואָלט געהן אין שפּאַן. זיי האָבען רעוואָלטירט. אָבער זיי האָבען זיך קאָנט־ראָלירט און נישט בענוצט קיין קריגערישע מיט־לען. זיי האָבען פערלאָזען די פאַבריקען און גע־מאַכט פרידליכע דעמאָנסטראַציעס אין די גאַסען. פּאָליציי האָט זיך אַריינגעמישט און מיט אַלערליי מיטלען געזוכט אויפצורייצען די מאַסען. אָבער זיי האָבען זיך נישט געלאָזט פּראָוואָצירען. חדשים

(ווייטער אויף 8-טע זייט).

Dr. med. H. Lubicz

צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32

ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און מענער שוואַכע קראַנקהייטען. היילונג מיט קוואַרץ-לאַמפּ (האָר-אויספאַל)

נעהמט אָן פון 8–10 און פון 5–8 אָוונט.

ניער פאלקסבלאט
דאס לאדזשער לעבן

13
מאנטאג
ג׳
אייר תרפ״ט

מאי
3.46 זון-אויפגאנג
7.19 זון-אונטערגאנג

מיט 10 יאהר צוריק, זיך געשמדט און יעצט וויל ער צוריק ווערען א יוד

מיט 15—20 יאהר צוריק האט מען אין לאדז געקענט דעם טאנץ-לעהרער א. ער איז אליין געבוירען אין זגערזש און זיך רערצויגען אין קליינעם שטעטעל שפעטער געקומען קיין לאדז און ד אנגע־ווארען א טאנץ-לעהרער. זיינע געשעפטען זענען געגאנגען נישט שלעכט, און פלעגט אויך אויפטרעד־טען אין יורישע טעאטער אלס טענצער. א. האט אין לאדז חתונה געהאט מיט א לאדזער מיידעל און געהאט מיט איהר א קינד, א מיידעלע. אזוי האבען זיי זיך געלעבט אין דרייען, ביז ס׳איז נישט צוגעקומען א פערטע פון דער זייט. עפעס דורך א צופאל האט זיך א. בעקענט מיט א פוילישע מיידעל. דאס מיידעל איז איהם נעפעלען געווארען און הגם א. איז שוין אלט געווען קרוב פערציג יאהר איז די ליבע צום מיידעל אזוי שטארק געווען, אז ער האט פערלאזט די פרוי מיטן קינד.

אבער דאס מיידעל, פון פרומע קאטוילישע עלטערען, האט מיט איהם נישט געוואלט לעבען, סיידען ער וועט מיט איהר חתונה-האבען. איהרע עלטערען און קרובים האבען פון איהר פערלאנגט אז זי זאל זיך נישט פערדרעהען דעם קאפ מיט קיין „ושיר״ נאר ווען דאס האט נישט געהאלפען און ביידע האבען נישט געוואלט הערען וועגען צו־שיירען זיך, איינער מיטן צווייטען, האבען איהרע קרובים אנגעהויבען ווירקען אויף איהר, אז זי זאל ווענינגסטענס אויספועלען ביי איהם, ער זאל זיך שמד׳ן. אים פרוי האט נישט געוואלט הערען וועגען נעהמען גט פון איהר מאן. האט ער זיך דעם 1 יאנואר 1919 זיך געשמדט און איז געווארען א יועף. אזוי ארום האט ער געצוואונגען זיין פרוי נעהמען פון איהם א גט און האט געקענט חתונה-האבען מיט זיין געליבטער, מיטן פויליש מיידעל. אזוי האט ער אויך געטון. זיין יורישע פרוי מיט׳ן קינד, פון פערדרוס און פיין, האט אנגעהויבען זוכען א מעג־ליכקייט צו פערלאזען פוילען און ווען ס׳האט זיך אנ געהויבען די פערשטארקטע עמיגראציע קיין א״י איז זי געווען פון די ערשטע, וואס זענען אהין אוועק. דארט האט זי זיך איינגעארדענט און וואוינט ביז׳ן היינטיגען טאג.

א. האט חתונה געהאט מיט זיין געליבטער לויט אלע כללים פון קאטוילישען דין. אבער אין דער גע עלשאפט פון זיינע נייע פריינד האט ער זיך נישט געפונען. און די אלטע פריינד, האט ער צוליב פערשטענדליכע טעמים, פערלוירען. האט ער זיך געפרובט איינארדנען אין אן׳אנדער שטאט, פון וואנען עס שטאמט זיין נייע פרוי, נאר אויך דארט איז עס נישט געגאנגען. האט ער זיך צוזא־מענגערערט מיט זיין נייער פרוי און זיי האבען בעשלאסען צו עמיגרירען. אלס ארט פאר זייער נייע לעבען האבען זיי אויסגעקליבען פראנקרייך.

געארבייט א פאר יאהר אין פאריז, שפע־טער אין אנדערע שטעט אין פראנקרייך און גע־מאכט א לעבען. קיין קינדער מיט דער פוילישער פרוי האט ער נישט געהאט. אפלעבענדיג א פאר י יאהר אין פראנקרייך, האבען אפער ביידע זיך שטארק פערבענקט אהיים. אזוי ווי פאר דער צייט האבען זיי געמאכט געוויסע אפשפארונגען, האבען זיי בעשלא־סען מאכען א לוסט-רייזע אהיים. געקומען אזוי־לויב אויף 3 חדשים פון דער פאבריק וואו זיי האבען געארבייט און געקומען קיין פוילען.

שוין זייענדיג אין פראנקרייך האט א. אנגע־הויבען פיהלען א בענקשאפט נאך עפעס יורישעס, ס׳האט איהם געגאנגט, און פערדראסען הלמאי, ער איז געווארען אויס יוד. אין יורישע יום-טובים פלעגט ער אמאל פערבלאנדזשען אין א יורישער שוהל און פלעגט פון דער זייט צוקוקען ווי יורען זענען מתפלל. ווען ער איז אבער אנגעקומען קיין פוילען, האט זיך דאס געפיהל ביי איהם אלץ מעהר פערשטארקט און ער האט בעשלאסען הע־גען דעם צו זאגען זיין פרוי.

ווי ערשטוינט איז ער געווארען, ווען זיין פרוי האט זיין בעשלוס אנגענומען רוהיג און האט איהם ער־קלערט, אז זי האט גארנישט געגען דעם, אז ער זאל צוריק ווערען א יוד, זי וועט צוליב דעם מיט איהם זיך נישט שיידען און וועט אפשר אליין אריי־בערגעהן צום יורענטום. איז א. געקומען אין דער יורישער קהלה און אנגעגעבען א מעלדונג, אז ער וויל צוריק ווערען א יוד. די קהלה האט די ווענדונג איבערגעשיקט צום ראבינאט.

שוידערליכער מארד אויף באלוט

קריסטליכע פרוי דערמארדעט איהר מאן

אויף לאגעוויניצקא 24 האט זיך שבת ביי־נאכט אפגעשפילט פאלגענרע בלוטיגע טראגעדיע. א יונגע פרוי האט מיט א האק דערהרגעט איהר מאן.

בעשיירען אבער גליקליך האבען בעוואוינט ד ידירה אויף לאגעוויניצקא 24 דאס פארפאלק יוזעפא און אנטאני מילער. ער 28 יאהר אלט, זי — 26.

דער שלום בית איז געווען מוסטערהאפט, ביז דער מאן האט געהאט ארבייט. פערדינט און געבראכט אהיים אויף לעבענסמיטעל, אבער פלוצים האט אנטאני מילער פערלוירען זיין ארבייט־ער האט גערעבענט, אז אלס גוטער ארבייטער, וועט ער באלד בעקומען אן׳אנדערען פאסטען. עס האט איהם אבער נישט געגליקט און פון צרות האט ער אנגעהויבען טרינקען, שיכורערהייט פלעגט ער מערדערליך שלאגען זיין פרוי.

די בעליידיגטע און פערוויסטאגטע פרוי האט בע שלאסען נקמה צו נעהמען אין ברוטאלען שיכור, און עהערנעכטען אין אווענד ווען דער מאן איז איינגעשלאפען, נאכדעם ווי ער האט זי א שיכורער, צו שלאגען איז זי צו איהם צוגעגאנגען און מיט א האק איהם דערלאנגט עטליכע העפטיגע קלעפ אין קאפ. אנטאני מילער איז אין עטליכע מינוט ארום געשטארבען.

די מילער האט זיך אליין איבערגעגעבען אין די הענד פון דער פאליציי.

דאס געשעהעניש האט ארויסגערופען א שטאר־קען רושם אין דער גאנצער געגענד.

די מערדערין איז ארעסטירט געווארען. זי האט מיטגענומען אין ארעסט איהר 2-יעהריג קינד.

פערזאמלונג אין „החלוץ המרכזי״

שבת, 8 אווענד איז פארגעקומען דער המשך פון דער אלג. פערזאמלונג פון „החלוץ המרכזי״ אין לאדז. נאך א דיסקוסיע זענען אנגענומען גע־ווארען א גאנצע רייה רעזאלוציעס צוו. אנד. פערפליכטען די חברים צו א מינימום קאנטיגענט פאר׳ן קרן-קימת, פראקלאמירען א סאלידארישע שקל-אקציע א. א. וו. ס׳זענען דורכגעפיהרט געווא־רען וואהלען מיט׳ן רעזולטאט: אין ועד — ח. צוקערמאן, י. ציווין, ש. צוקערמאן, י. רעדליך און ה. מ. גאלדבערג. אין רעוו.-קאמיסיע: י. גאטליב, י. בוכמאן און ה. הערצבערג. אין חברים-געריכט — ח. מרגליות, א. פאצאנאווסקי און פ. ראטענבערג. מיט׳ן געזאנג פון „התקוה״ און „תחזקנה״ איז די פערזאמלונג 12 ביינאכט געשלאסען געווארען.

גרויסער ערפאלג פון ארטור שיק׳ס בילדער-אויסשטעלונג

די בילדער-אויסשטעלונג פון ארטור שיק אין לאקאל פון „באנק גאספאדארסטווא קראיא־וועגא״ פיעטריקאווער 74, ציהט צו וואס א טאג אלץ א גרעסערען עולם. אין משך פון די לעצטע טעג האבען די אויסשטעלונג בעזוכט אנ׳ערך טויזענד מאן. אויך די רעפראדוקציעס פון „קא־לישער סטאטוט״, וואס וועלען ערשיינען אין א פראכט אויסגאבע און וועלען קאסטען טויזענד זלאטעס זענען געקויפט געווארען פון פיל בעזו־בעזוכער. צווישען אנדערע האבען געקויפט די רעפראדוקציעס דיר. מאקס קאהן, מאריצי פאז־נאנסקי, גרויס-אינדוסטריעליער בארטשינסקי, ד״ר וואלינסקי, אינדוסטריעלער נ. פאראוויטש, איבוש. וולאדיסלאוו ליפשיק און ס. אפאטאווסקי, א חוץ דעם האבען צוגעזאגט צו קויפען די רעפראדוקציעס פון „קאלישער סטאטוט״. דער וואיעוואדע יאשטשאלט, פרעזעס האלצגרעבער, סטאראסטא רושעווסקי דער לאדזשער מאגיסטראט א. א.

שיק׳ס אויסשטעלונג אין לאדז איז בלי-ספק די גרעסטע קינסטלערישע געשעהעניש פאר דער לעצטער צייט און זי וועט זיכער בלייבען אן אנ־גענעהמער ערינערונג ביי די אלע, וואס האבען די בעזוכט.

מאגיסטראט-זיצונג וועגן אפשפא-רונגען אין נארמאלען בודזשעט

אין צוזאמענהאנג מיט דער שווערער פינאנ־ציעלער לאגע פון אונזער שטאט פערוואלטונג איז נעכטען פארגעקומען א זיצונג פון מאגיסטראט.

נאכ׳ן ארומרערען די לאגע און אויסהערען די פארשלאגען וועלכע ס׳האבען געמאכט די לייטערס פון די פערשידענע אפטיילונגען ביים מאגיסטראט, איז אנגענומען געווארען א בעשלוס וועגען דורכ־פיהרען וייטגעהענרע אפשפארונגען אינ׳ם נא־מאלען בודזשעט.

ס׳איז אויך בעשלאסען געווארען, ביז די פי־נאנציעלע לאגע וועט נישט אויפגעקלערט ווערען און ביז די מיטלען וועלען זיך נישט פערגרעסער׳ען זאלען די בעשטימטע סובסידיעס פאר פערשידענע אינסטיטוציעס אויסגעצאהלט ווערען ביז דער הויך פון 80 פראצענט. די איבריגע 20 פראצענט זאר־לען דערווייל פערווענדעט ווערען אויף עפנטליכע ארבייטען. שפעטער ווען די לאגע וועט קלאר ווע־רען וועט רעצידירט ווערען ד יפראגע וועגען עווענ־טועלען צוצאהלען די איבריגע 20 פראצענט פון די סובסידיעס.

פרעמיעס פאר שעהן דעקארירטע שוי-פענסטער

די ערשטע פרעמיעס פון די שעהן דעקא־רירטע שויפענסטער האבען בעקומען די פירמעס: ביענקאווסקי, פיעטריקאווער 55; מ. פערסטער, פיעטריקאווער 47; מאריא קלאזיעסקי, אנדזשעיא 3; ראפאפארט, פיעטריקאווער 15; רעסטעל, פיעטריקאווער 84; „סואריע״, פיעטריקאווער 90; ספאדענקיעוויטש, פעטריקאווער 150; שענוויץ, פיעטריקאווער 128; וויסטעהובע, פיעטריקאווער 148.

2-טע פרעמיעס האבען בעקומען די פירמעס: יאסקאוויטש, פיעטריקאווער 9; מאגאזין יארא־סלאווסקי, פיעטריקאווער 19; טענענבוים, פיעט־ריקאווער 40; זאלקינד און קאגאן, פיעטריקאווער 51; אסטראווסקי, פיעטריקאווער 55; „קאסמאס״, פיעטריקאווער 60; טריסטמאן, פיעטריקאווער 81; ב. יאגקאווסקי, פיעטריקאווער 91; י. ניימאן, פיעטריקאווער 120; גראשקאווסקי, פיעטריקאווער 123; וואשילצווסקי, פיעטריקאווער 152; ה. גאלדהירש, פיעטריקאווער 158; רעכטמאן, פיעט־ריקאווער 207,

דריטע פרעמיעס האבען בעקומען די פירמעס: שמולעוויטש, פעטריקאווער 31; י. שטארך, פיעט־ריקאווער 42; לעאן טיבער, פיעטריקאווער 49; צימערמאן, פיעטריקאווער 53; „מארגאט״, פיעט־ריקאווער 64; ליסנער, פיעטריקאווער 94; לילענטאל, פיעטריקאווער 275; פילץ, פל. ריימאנט 6: וואלאדארעק, זשגאווסקא 7.

מאנאגראפיע פונ׳ם אלטען בית-עולם

נאכ׳ן בעריכט פאר׳ן 1928 י. גיט די קהלה-פערוואלטונג בקרוב ארויס דעם ערשטען ביולעטין פאר׳ן היינטיגען יאהר.

א חוץ דעם, ווערט געפלאנט ארויסצוגעבען א גאנצע רייה גרעסערע וויסענשאפטליכע ווערק, וואס וועלען געווידמעט זיין דער פערגאנגענהייט פונ׳ם יודישען לאדז.

* * *

די רעדאקציע פון די קהלה-אויסגאבען איז איצט אויך פערנומען מיט ארגאניזירען די ארביי־טען ארום דער מאנאגראפיע פונ׳ם אלטען לאדזער בית-עולם, וועלכע וועט ארומנעמען דעם עלטסטען פעריאד פונ׳ם יודישען ישוב אין אונזער שטאט.

די מאנאגראפיע וועט ענטהאלטען געשיכטלי־כע פארשונגען, אפשריפטען פון מצבות, ביאגרא־פיעס פון רבנים און גדולי-הדור, פערשידענע דשיכות, לעגענדעס און אנדערע מאטעריאלען.

אינ׳ם בוך, וואס ווערט ברייט פערמאסטען און וועט ארויסגעגעבען ווערען אין גרויסען פאר־מאט, וועלען אויך אריינגעהן בילדער און רע־פראדוקציעס פון מצבות, יקר-המציאות׳ן און ארכי־וואלע כתב-יד׳ן, וואס האבען א היסטאריש-עטנא־גראפישען און קינסטלערישען ווערט.

פאבאר פון יאהרגאנג 1908

היינט, מאנטאג שטעלען זיך צו דער פאבאר-קאמיסיע נומער 1 (פאמארסקא 18) די מאנספער־שוינען פון יאהרגאנג 1908, וואס וואוינען אין 3-טען קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען אויף I. J. L.

פאבאר-קאמיסיע נומער 2 (אנדראדאווא 34) דער יאהרגאנג 1908 פון 4-טען קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען אויף

E. F. G.

פאבאר-קאמיסיע נומער 3 (זאקאנטנא 82) דער יאהרגאנג 1906 מיט קאטעגאריע „B״ פון יאהר 1927 פון 1-טען קאמיסאריאט

רעגיסטראציע פון „פרעמדע״

(—) היינט דארפען זיך מעלדען די פרעמ־דע אויף קילינסקי גאס 152, ביי וועלכע די פא־מיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט דעם אות Q.

ביים רעגיסטרירען דארף מען האבען ביי זיך די פערזענליכע דאקומענטען, א צייגניש פון אי־דענטישקייט און צוויי פאטאגראפיעס.

פערד-איבערזיכט

(מ) היינט, מאנטאג, דארף מען צושטעלען אויפ׳ן האלער-פלאץ די פערד, וועמענס בעזיצער עס וואוינען אין 9 קאמיסאריאט און זייערע פא־מיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט די בוכשטאבען

A. B. C. D. E. F. G. H. I. J. K. L. Ł.

מארגען א זיצונג פון שטאט-ראט

(מ) רינסטאג האלב 8 אין אווענד וועט פאר־קומען א זיצונג פון שטאט-ראט אויף דער זיצונג וועלען בעטראכט ווערען א רייה שטייער-ענינים און לויפענדע פראגען.

נייע יודישע זויגלינג-היים

נעכטען איז פארגעקומען א קאנפערענץ צווישען די פארשטעהער פון „טאז״ און פערטרע־טער פון דער קהלה-פערוואלטונג. אויף דער קאנ־פערענץ זענען גענוי ארומגערעדט געווארען די בעדינגונגען אויף וועלכע ס׳ווערט איינגעארדענט דאס נייע זויגלינג-היים ביי „טאז״.

דאס זויגלינג-היים וועט געהערען צו דער יודישער קהלה-פערוואלטונג. זי ווערט איינגעאר־דענט אויף 40 בעטלעך, הגם דערווייל וועלען אנגענומען ווערען נאר 30 קינדער. (ביז איצט האלט „טאז״ אויס 14 קינדער).

ס׳איז פארויסגעזעהען, אז דאס זויגלינג-היים וועט האבען דעם יאהר א דעפיציט פון 10 טוי־זענט זל. די קהלה נעמט איבער צו דעקען דעם גאנצען דעפיציט און מאכען די נויטיגע איינארד־נונגען אינ׳ם נייעם לאקאל אויף פאלנאצנא 39. דער רעמאנט וועט דויערען א פאר וואכען, אזוי, אז מ׳קען רעכענען דאס אין אנהויב [illegible]יוני וועט שוין דאס נייע זויגלינג-היים אנהויבען פונקציאני־רען אינ׳ם נייעם לאקאל, אונטער׳ן נאמען „יודישע זויגלינג-היים ביי דער יודישער קהלה, אנגעפיהרט דורך „טאז״.

ארויספאדערונגען קיין א״י

עס זענען דערהאלטען געווארען ערלויבנישען אויף צו פאהרען קיין ארץ-ישראל פאר פרי עפ־שטיין צפורה בת-שבע און ה. אברהם יאלים.

די דערמאנטע פערזאנען דארפען זיך מעלדען אין א״י-אמט (ציגעל-גאס 4), כדי צו ערלעדיגען די נויטיגע רייזע-פארמאליטעטען.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

מ. ליפיעץ (פיעטריקאווער 193), ע. מילער (פיעטריקאווער 46), וו. גראשקאווסקי (קאנסטאנ־טינער 15), א. פערעלמאן (ציגעל גאס 64), ה. ניעוויאראווסקי (אלעקסאנדראווסקא 37), ס. יאנ־קעלעוויטש (אלטער מארק 9).

א יוגענד־ליבע פון לעאָניד אַנדרעיעוו

„וואָס אַ גרויסער רוסישער שריפטשטעלער האָט דערצעהלט"

אַ פּאָר ווערטער וועגן אָט דער ערצעהלונג

די דאָזיגע ערצעהלונג איז איינע פון די אָריגינעלסטע און אינטערעסאַנטסטע ערצעהלונגען. אָט אַזוי ווי זי איז, צופעליגער־ווייז אָבער איז־מיר בעקאַנט, ווער דער גרויסער שריפטשטעלער איז, וועגן וועמען עס רעדט זיך דאָ. אַזוי ווי ער איז שוין געשטאָרבען, קאָן איך עס אויסזאָגען: — דאָס איז לעאָניד אַנדרעיעוו.

זיין פרוי, וועגן וועלכער עס ווערט דאָ דערצעהלט, איז געוועזען זיין צווייטע פרוי, אַ יודישע.

דער אויטאָר פון דער ערצעהלונג, א. וואָזנעסענסקי, איז אויך אַ יוד — בראָדסקי — אַ זוהן פון אַ דאָקטאָר אין וואָזנעסענסק.

— א. ק.

.1

איך בין מיט דעם שריפטשטעלער געוועזען בעקאַנט שוין פון לאַנג און בין זעהר געקומען צו איהם צו גאַסט אויף אַ פּאָר טעג אויף זיין דאַטשע, נישט ווייט פון פעטערבורג.

געקומען בין איך, ווען אין דרויסען איז שוין געווען פינסטערלעך און די לאָמפען אין הויז זענען נאָך נישט געווען אָנגעצונדען.

פון די פענסטער האָט מען געזעהן ווייטע־ווייטע פעלדער און זאַנגען מיטען פון זיי האָבען זיך געצויגען צוויי ליניעס פון אייזענבאַן־רעלסען, אויף וועלכע עס האָט מיט׳ן פאָלגענדען צוגעאַלט אָנקומען דעם שריפטשטעלער׳ס פרוי. זי איז פון אַנדערפריה אָפּגעפאָהרען אין שטאָט אַריין איינקויפען און צו איהר שניידערין. מיר זענען געשטאַנען ביים פענסטער און אַזוי ווי ער האָט דערמאָנט זיין פרוי, האָט ער שוין געזאָגט:

— מיר האָבען זיך מיט איהר היינט אַ ביסעל... נישט גאַנץ געגנוי צוקריגט זיך. נאָר... ווי זאָגט מען: עס וועגען אַ יונג פּאָר פאָלק: אונזערע כאַראַקטערען קאָנען זיך נישט צופּאַסען איינער צום צווייטען.

— וואָס אָבער איז געווען דער גרונד? — האָב איך אַ פרעג געטון.

— אָט — האָט געענטפערט מיט אַ זיפץ דער שריפטשטעלער, איז צוגעגאַנגען צו זיין שרייבטיש, אויפגעזוכט צווישען די פילע פּאַפּירען אַ בויגען און האָט עס מיר געוויזען.

אויפ׳ן בויגען איז געווען אָנגעשריבען: „אַ פּראָפעסאָר, זיין פרוי אַ שעהנהייט, אמת׳ער גליק, צוויי קינדער. אַ לערער, וואָס וואוינט ביי זיי אין הויף אין אַ בעזונדער קליין הייזעל, זי האָט ליב דעם מאַן. פונרעסטוועגען קומט זי אָבער ביינאַכט צום לערער, וואָס איז די אורזאַך?"

דאָס אַלעס איז געווען אָנגעשריבען מיט טינט. פון אויבען אָבער, אין אַ ווינקעלע, איז מיט אַ בלייטשטיפט געווען צוגעשריבען מיט גרויסע ווערטער: „עקעלהאַפט".

— דאָס האָט מיין פרוי איבערגעלעזען מיין טעמע און האָט עס צוגעשריבען. און איצט טאַקע, אַזוי ווי זי איז נאָך נישטאָ, זעץ זיך אַהער אויפ׳ן סאָפע און הער אויס די געשיכטע. די טעמע איז שוין פאַר מיר איצט סיי ווי סיי קאַליע געוואָרען.

איך האָב זיך אַוועקגעזעצט אויף דער גרויסער סאָפע (ווי אַ הויז), האָב פערזיכערט און האָב זיך צוגעגרייט הערען.

פון א. וואָזנעסענסקי.

יודיש פון אסקאַר קאַרטאַזשינסקי

2

— איך בין דאַמאָלט געווען אַ קליין דאַרער סטודענטעל און מיין מוטער פלעגט מיך מיט אַ געפיהל פון רחמנות רופען: „מיין שוואַרץ העגרע־לע" אונזער דאָקטאָר פלעגט האַלטען אין איין שרייען אויף מיר, אַז איך מוז פאָהרען אויף אַ דאַטשע. פון וועלכער דאַטשע האָט אָבער געקאָנט זיין די רייד, אַז מיר — איך, מיין מוטער און מיין שוועסטער — האָבען געוואוינט צוזאַמען אין אַ קליינער פינסטערער וואוינונג און האָבען געלעבט פון דעם, וואָס איך האָב פערדינט פון אורואָקען און מיין שוועסטער — פון איבערשרייבען נאָטען.

איך האָב שוין דאַן געשריבען, פיל געשריבען שפעט ביינאַכט; פלעג שיקען מיינע ערצעהלונגען אין די רעדאַקציעס און פלעג אָדער איבערהויפּט קיין ענטפער נישט קריגען, אָדער פלעג בעקומען מיינע ערצעהלונגען צוריק. צווישען אונז רעדענדיג, בין איך ביז היינטיגען טאָג איבערצייגט, אַז אין די רעדאַקציעס לעזט מען נישט קיין ערצעהלונגען פון נייע שרייבער.

נאָר אָט איז אָנגעקומען דער פריהלינג. איך האָב אָנגעהויבען גאַנץ געזונט צוהוסטען. אונזער דאָקטאָר האָט מיך אויסגעהערט און געשיקט מיט זיינעם אַ בריף צו אַ פּראָפעסאָר, אַ ספּעציאַליסט אין לונגען־קראַנקהייטען. יענער האָט מיך אויך אויסגעהערט, האָט אַרויפגעצויגען זיינע ברילען אויפ׳ן שטערן און געזאָגט: פערברענגען דעם זומער אין אַ וואַלד, אין אַ סאָסנאָווען וואַלד און איהר העט וויהלער געזונט ווערען.

איך האָב איהם געדאַנקט, זיך אָנגעטון און זיך געלאָזט געהן צו דער טיר. וואַרשיינליך האָט אָט דעם גוטמוטיגען פּראָפעסאָר געריהרט דאָס, וואָס אַ קליינינקער אָפּגעריסענער סטודענטעל האָט זיך פאַר איהם נישט אָנגעהויבען בעקלאָגען, ווי עס טוען געוועהנליך פיל, אַז עס איז נישטאָ קיין געלד און האָט שלום געמאַכט מיט זיין גורל. אַז איך בין שוין געווען ביי דער טיר, האָט ער אַ געשריי געטון: וואוהין איילט איהר זיך? אין וואַלד אַריין? איהר האָט נאָך צייט.

ער האָט מיך נאָכדעם גוט בעטראַכט מיט זיינע קורצזיכטיגע אויגען, האָט געררעהט מיט זיינע פינגער און זיך שליסליך גענומען פאַר זיין פעדער. איך בין געווען זיכער, אַז ער שרייבט אַ רעצעפּט. ער האָט אָבער אַריינגעלייגט דאָס אָנגעשריבענע צעטעל אין אַ קאָנווערט, האָט עס פער׳חתמ׳עט און איבערגעגעבען מיר: געהט, יונגערמאַן, נאָך היינט אַוועק צו פּראָפעסאָר וואַריאַקין׳ען און גיט עס איהם איבער פון מיר.

איך געדענק ווי איך האָב אין גאַס אויפגעמאַכט דעם קאָנווערט און איבערגעלעזען דעם צעטעל. עס איז דאָרט געשטאַנען: „וואַניא, דו האָסט מיר אַמאָמעלט געזאָגט, אַז דו דאַרפסט אַ לערער און אָט דער יונגערמאַן דאַרף האָבען אַ וואַלד. דער גיט איהם איבער און אויב ער וועט דיר פּאַסען, נעהם איהם צו דיר אין דאָרף. מיין פריינט שרייבט מיר, אַז ער איז אַ פעהיגער יונגערמאַן, יאַ רחמנות אויף איהם".

איך בין דעמועלבען טאָג געווען ביי פּראָפעסאָר וואַריאַקין׳ען, אָפּגעוואַרט ביז ער האָט אויפגענומען אַלע זיינע פּאַציענטען און בין דאַן אַריין צו איהם אין קאַבינעט. אין דער צייט, וואָס ער האָט געלעזען דעם צעטעל, האָב איך איהם בעטראַכט: אַ ניבער אַ מענש, שעהן, געזונט, אַנשטאָט דעם קאָלאַט אויף איהם וואָלט זיך בעסער געפּאַסט אַ פּאַנצער פון אַ ריטער.

— וואַרט אַ ביסעל, איך וועל איבעררעדען מיט מיין פרוי, וואָס שטודירט איהר?

— פילאָלאָגיע — האָב איך געענטפערט און ער איז אַרויס פון׳ם צימער.

אין אַ פּאָר מינוטען אַרום האָט זיך די טיר ברייט געעפענט און עס איז אַריינגעגאַנגען אַ רינג, ווי זי וואָלט געשוועבט איבער דער ערד, אַ פרוי, וועגען וועלכער איך האָב באַלד אַ קלער געטון: וואָס פאַר אַן אויסגעצייכענטע פּאָר.

אויב דער פּראָפעסאָר איז געוועזען עהנליך צו אַ ריטער, איז זי געווען אַ לעבעדיגע באַיאַרינע. צו איהר גרויסער, הויכער פיגור וואָלט זיך גע־פּאַסט צו האַלטען אַן אַלטמאָרישע רוסישען קריג אין איהרע הענט. אַנשטאָט דעם האָט זי געהאַלטען אַ גלאָז און האָט געמישט אין איהם מיט אַ לעפעלע עפּעס, וואָס האָט אויסגעזעהן ווי אַנ׳איי.

— פאַר־וואָס־זשע האָט איהר מיין מאַן נישט גערופען טיי טרינקען? קומט, פערצייהט, דאָס מאַך איך גאָגעל־מאָגעל פאַר מיין קליינעם. ער איז ביי מיר זעהר אַ דאַרינקער. מען דאַרף איהם וואָס שנעלער נעמען אין דאָרף.

אין אַ מינוט אַרום בין איך שוין געזעסען אין אַ גרויסען עס־צימער, וואָס איז געווען בעגאָסען מיט זונען־ליכט, צווישען ליבע, גאַסטפריינדליכע מענשען, וועלכע האָבען געוואוינט מיין האַרץ גלייך פון׳ם ערשטען אויגענבליק אָן.

די צוויי יונגלעך זענען אויך געווען זעהר ליב. דאָס זענען געווען מיינע צוקינפטיגע שילער. בשתיקה פון די גרויסע האָבען זיי גערעדט איינער מיט׳ן צווייטען אויף שטום־לשון, מיט די פינגער. איך האָב די דאָזיגע שפראַך געקענט און אויסנוצענדיג אַ פּאַסענדיגען מאָמענט, האָב איך צו דעם, וואָס איז געזעסען נעהנטער צו מיר (דאָס האָט די מוטער איהם גערופען דער קליינער), געמאַכט מיט די פינגער: הערט אויף, די מאַמע קאָן נאָך דערזעהן. דאָס האָט זיי ביידען פער־וואונדערט און צו גלייכער צייט געמאַכט גוטע פריינט מיט זיי. מיר האָבען זיך אַלע בעפריינדעט און עס איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז איך פאָהר מיט זיי אין דאָרף אַריין, וואו זיי פערברענגען דעם גאַנצען זומער אין רעכטען מיטען פון אַ גע־דיכטען סאָסנאָווען וואַלד.

.3

דאַרף איך דערען דערצעהלען וועגען דעם, אַז וואוינענדיג דאָרט מיט זיי, האָב איך זיך פערליבט אין דעם פּראָפעסאָר׳ס פרוי.

אויף יעדען שטיינדעל, אויף יעדען בלעטעל האָב איך מיינע געדאַנקען געוועהען איהר נאָמען. די בעגריפען פון צייט, געפיהלען, געדאַנקען האָבען נישט עקזיסטירט אויסער איהר. ווען זי איז דאָ, איז אַלץ גוט. איז זי נישטאָ, דאַרף איך גאָרנישט. די גאַנצע וועלט, דאָס לעבען איז נאָר זי. וואָס טויגען אָבער ווערטער. זיי זענען גאָרנישט אין פערגלייך מיט דעם, וואָס זי איז געווען פאַר מיר, אָדער וואָס זי האָט זיך מיר אויסגעוויזען צו זיין פאַר מיר.

זי איז אָבער אין דער אמת׳ן געווען וואונדער־באַר. מען האָט זי שוין געמוזט ליב האָבען פאַר איהר אויסערגעוועהנליכען פיין פיהלען בנ גע אַנדערע. זי פלעגט אויף פריהער וויסען יעדען קלענסטען פערלאַנג פון איהר מאַן, אָדער פון די קינדער און פלעגט טאָן אַל קאַזוי, אַז אַלץ זאָל זיין בעקוועהם און גוט פאַר זיי. זי האָט געהאַלטען אין איין זייהע זפרייד אַרום זיך.

(ווייטער — מאָרגען).

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן און א. סאַמפּאַניעץ.

אַנשעל שאַר׳ס גרויסע אויפפיהרונג!
הערליכע אויסשטאַטונג! 28 פרעכטיגע נומערן געזאַנג! הערליכע אויסשטאַטונג
היינט, מאָנטאָג, ד. 13-ט., 9 אָוועגד צו פּאָפּולערע פּרייזען
צום צווייטען מאָל אין דעם סעזאָן די אין לאָדז בעליבטע פּיעסע

„א מענש זאָל מען זיין"
אין 4 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ.

מאָרגען, דינסטאָג, דעם 14 טען מײַ ד. י., 9 אַ זייגער אין אָוועגד, צום 15-טען מאָל

דיין יודישע מיידעל
ליב קָטאַ י לעש — יצחק: אַנשעל שאַר. באַלעט־מייסטער פון ל י ב א ו י ט ש —

אַכטונג! אָוועגד־פרייזען פון 1.20 ביז 5 זל., נאָכמיטאָג און פּאָפּולערע — פון 1 ביז 2.50 אַכטונג!

ס׳נעמט אָנטייל (לויט א. ב.) פרויען: בעזמאַן, באָריסאָוויטש, מאַכאַראָווסקאַ, נערה, פּאָדערמאַן, קאָרעני, קאַמפּאַניעץ. מענער: אַריעל, אייזענבערג, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, מאָטקאָוו, ניירויז, פּאָלאַנסקי, ישראל קאַמפּאַניעץ, ראַבינאָוויטש, ראָקאָוו.
רעזשיסער: מ. אַרנוואַלד. מוזיק. לייטער: ל. זעלמאַן. בילעטען צו בעקומען ביי דער קאַסע.

אַנאָנס! קירצליך קומט וויכטיג נייעס!

גאָלדענע גריקען

(ראָמאַן) (28

— ניין מיט מיר האָט קיין בייז נישט פּאַסירט. איך האָב אָבער מורא, אַז ער גופא איז פערוואונדעט. איבעריגענס, איז ער אַליין אין דעם שולדיג, אין דער פינסטער איז זעהר לייכט צוקאַליעטשען אַ מענשען.

איך האָב אַ ווײַלע געשוויגען, און קוקענדיג איהר אין די אויגען צוגעגעבען:

— ס׳איז אָבער מאָדנע איין זאַך, וואָס דער דאָזיגער מענש איז געשיקט געוואָרען צו מיר מיט רעקאָמענדאַציעס פון׳ם הער העגרי טרייגאָט...

זי האָט אויסגעהאַלטען מיין בליק, נאָר די לעצטע ביסעל פאַרב איז אַרונטער פון איהר פּנים.

— הער העגרי טרייגאָט? האָט זי מאַשינאַל איבערגע׳חזרט.

— יאָ, אַזוי איז עס געווען, — האָב איך זיך אָפּגערופען, אַריבערגעהענדיג אויף אַ גוט־מוטיגען, פערטרויליכען טאָן — איך האָב בעשטעלט אַ נייעם לאַקעי אין דער קאַנטאָר פון סיגרעוו׳ן... איהר ווייסט דאָך אַוודאי וועלכע. איך בין דאָרט אַליין געווען אינדערפריה, און סיגרעוו האָט מיר פערזיכערט פערזענליך, אַז ער האָט טעלעפאָנירט צום הער טרייגאָט, און בעקומען פון איהם די בעסטע רעקאָמענדאַציעס.

זי האָט שווער געאָטעמט, און ביסלעכווייז זיך בעהערשט.

— דאָס סאַמע אינטערעסאַנטסטע איז אָבער היינט אויפגעקלעהרט געוואָרען, — האָב איך אומ־ברחמנות׳דיג פאָרטגעזעצט — היינט אינדערפריה בין איך געווען ביי סיגרעוו׳ן, און איך האָב זיך דערוואוסט, אַז די רעקאָמענדאַציעס זענען געווען פאַלשע, און אַז עמיצער האָט זיך טעלעפאָניש פאַלש אָנגעגעבען, אַלס דער הער טרייגאָט. דער מיסטער העגרי, ווי עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, האָט נישט קיין בלאַסע אַהנונג וועגען דעם דאָזיגען לאַקעי, אַז לאַקי האָט ער קיינמאָל נישט געהאַט...

מאַריאַ האָט געשוויגען.

— איך פערשטעה נישט? — האָט זי לסוף אַרויסגעשעפּטשעט — צו וואָס האָט איהר בעדאַרפט צו האָבען אַנ׳אַנדערען לאַקעי?.. אין יענער נאַכט האָט איהר דאָך געהאַט אַ לאַקעי...

— אַך, יאָ האָב איך איבערגעשלאָגען — מיין ליבען מילפאָרד!.. פערשטעהט איהר אָבער, אייערע פריינד זענען געווען אַזוי זאָרגפעליג, אַז זיי האָבען איהם פער׳סמ׳ט.

— פער׳סמ׳ט?! — האָט זי שטימלאָז איבער־גע׳חזר׳ט, און אַ קוק געטון אויף מיר מיט איבער־געשראָקענע אויגען — דאָס הייסט, ער איז גע־שטאָרבען?

— געשטאָרבען איז ער נישט, גאָט צו דאַנקען, — האָב איך פרייליך געענטפערט — איך מיט מילפאָרד׳ן געהערען נישט צו דער חברה שטאַר־בערג... אייערע פריינד בעמיהען זיך אויף אַלע כלים, נאָר, ווי איהר זעהט קענען זיי מיט אונז גאָרנישט מאַכען. גו, און איהר אַליין האָט דאָך נישט געטראָפען אין ציל, געפינענדיג זיך אויף פינף שריט פון מיר...

— כ׳האָב מורא, אַז די לעצטע „וויכטיגע" ווערטער מיינע זענען נישט געווען אויפ׳ן אָרט.

מאַריאַ האָט פערדעקט דעם פּנים מיט די הענד און אַרונטערגעלאָזט דעם קאָפּ.

— דאָס אַלץ איז אַזוי גרויזאַם! — האָט זי אַרויסגעשריגען — איך האָב נישט געוואוסט... איך האָב עטוואָס געהערט, נאָר כ׳האָב נישט גע־מיינט... דאָס איז...

זי איז פּלוצים ענטשוויגען געוואָרען.

— דאָס איז, פערשטעהט זיך, אַ געניאַלע שטיקעל אַרבייט פון גיאָרעס׳ן. איך פערשטעה נאָר נישט, וואָס פאַר אַ שייכות איהר האָט מיט איהם?

— ווען האָט אייער קאַנטאָר טעלעפאָנירט צו מיסטער טריינאָט, — האָט זי, נישט הערענדיג מיך, אַ פרעג געטון.

— געגוי די צייט ווייס איך נישט, נאָר וואַהרשיינליך עהערנכטען נאָכמיטאָג.

— אַ! — האָט זי שטיל אויסגערופען — איהר ווייסט, אַז איך וואוין ביי די טרייגאָטס?

— יאָ, לאַמערספּילד האָט מיר געזאָגט. דאָס האָט אָבער נישט קיין בעדייטונג. מאָרגען פאָהר איך אַרויס אַ ביסעל צו מיין קרוב, מאָריס פריי־מאַן, און מ׳וועל אייך סיי ווי נישט בעאומרוהי־גען... אַלענפאַלס, אין משך פון די נאָהענטסטע טעג.

זי האָט פער׳חידושט אַ קוק געטון און גע־פרעגט:

— איהר מיינט, אַז דאָרט וועט איהר מעהר בעוואָרענט זיין פאַר סכנה?

— אָ, ערגער ווי אין דער שטאָט, גלויב איך וועט דאָרט נישט זיין. — האָב איך זיך פונאַנדער־געלאַכט — און חוץ מזה איז, ווייסט איהר דאָך, מאָריס מיינער אַ קרוב.

— אייערער אַ קרוב!? — האָט זי אָהן צו־טרוי איבערגע׳חזרט.

אַ מאָדנע פלעמעל האָט זיך אָנגעצונדען און איז שנעל אויסגעלאָשען געוואָרען אין איהרע אויגען.

מיט אַ שנעלער בעוועגונג האָט זי זיך איינ־געבויגען צו מיר, און אַוועקגעלעגט איהר האַנד אויף מיין אָרעם.

— איהר טאָרט נישט... איהר דאַרפט נישט פאָהרען! איך...

זי האָט נישט בעוויזען צו פערענדיגען די פראַגע, ווי אין דער אָראַנזשעריע האָבען זיך דערהערט שריט.

פון הינטער די בוימער האָט זיך בעוויזען די אַלטע איינגעבויגענע פיגור פון׳ם ריכטער באַטשעם.

— אָ, מיס ראָזען,— האָט ער אויסגערופען מיט פרייד — איהר זעהט דאָ אויס אונטער די פּאַלמען, ווי אַנ׳אַראַביש מיידעל אין דער מדבר.

— ס׳איז דערפאַר — האָט מאַריאַ געזאָגט מיט אַ שמייכעל — ווייל איך זאָל אויך הייס אין דורשטע, ווי אין דער מדבר...

(פאָרטזעצונג קומט).

זי איז ערשט 6 יאָהר פערהייראַט אָבער זי האָט שוין 18 קינדער

זי האָט שוין פיר מאָל געבוירען אַ פירלינג. — אינטערעסאַנטע פאַקטען פון פרויען, וואָס זענען פרוכטבאַרע מוטערס.

ווי די דייטשע צייטונגען בעריכטען האָט דאָ נישט לאַנג אין דער שטאָט מעקלענבורג אַ פרוי צום פערטען מאָל געבראַכט אַ פירלינג אויף דער וועלט. די פרוי איז אינגאַנצען פערהייראַט אַ יאָהר זעקס, און דאָך איז זי שוין אַ מוטער פון אַכטצעהן קינדער. באַלד אויפ'ן ערשטען יאָהר נאָך איהר חתונה האָט זי געבוירען אַ צווילינג. דאָס יונגע באַ־לעבעסעל איז פון דעם צווילינג נישט געווען זעהר צופרידען. און ווי מען גיט איבער, האָט זיך דאָס יונגע ווייבעל ענטשולדיגט פאַר איהם, אַז עס איז נישט געווען איהר שולד. און זי האָט איהם צוגעזאָגט, אַז אויב עס וועט זיך נאָך וועגדערן אָן איהר, וועט זי זעהן אַז אַזאַ זאַך זאָל זיך נישט ווידערהאָלען. אָבער אַ פנים עס האָט זיך טאַקי נישט געווענדעט אין איהר, וואָרים אין אַ יאָהר אַרום האָט זי שוין געבוירען אַנשטאָט אַ צווילינג — אַ פירלינג, און אַזוי האָט זיך דאָס ווידערהאָלט פיער מאָל נאָכאַנאַנד.

אַזוי האָבען געמאָלדען די דייטשע צייטונגען. געוועהנליכע מענשען, האָבען געשאָקעלט מיט די קעפּ און נישט געוואָלט גלויבען דאָס, וואָס זיי האָבען געלייענט אין די צייטונגען. אַנדערע האָבען זיך געגען דעם געשריבען דירעקט צו די צייטונגען און זיי בעשולדיגט אין אויסטראַכטען ווילדע זאַכען, וואָס נישט געשטויגען און נישט געפלויגען. אָבער ווי די זעלבינע צייטונגען פערזיכערען, איז נישטאָ פאַרוואָס צו וואונדערען זיך. וואָרים, אמת, עס טרעפט זעהר זעלטען, אַז אַ מוטער זאָל האָבען פיער פירלינגען איינס נאָכ'ן אַנדערען. עס טרעפט טאַקע זעהר זעלטען, אָבער עס טרעפט פאָרט. און עס טרעפען אַפילו נאָך טשיקאַווערע זאַכען, פערזיכערען די דייטשע צייטונגען און ברענגען פערשידענע ראיות.

אַזוי, למשל, פערופען זיי זיך אויף אַ מעדיצינישען זשורנאַל, מיט'ן נאָמען „ערצטליכע שטאַנדערס צייטונג צו וויען". אין דעם ראַזינגען דאָקטאַרישען זשורנאַל ווערט דערצעהלט פון אַ פרוי, וואָס האָט פון איין איינציגען מאַן געהאַט נישט וויינינער פון נייך־און־צוואַנציג קינדער. פירמאָל האָט זי געהאַט פירלינגען, זיבען מאָל האָט זי געבראַכט דריילינגען אויף דער וועלט. און זעכצעהן מאָל האָט זי זיך צופרידענגעשטעלט מיט צווילינגען. ביי דעם ניין און זעכציגסטען קינד, איז דאָס שוין אַ פנים געווען צופיל אַפילו פאַר דער ראַזינער מערקווירדינער פרוי. וואָרים ביי דעם ניין און זעכציגסטען האָט זי אויסגע־הויכט איהר נשמה און איבערגעלאָזט איהר פלאַץ פאַר אַנ'אַנדערער פרוי.

דער אַלמן, ווען ער האָט דערזעהן אַז ער איז נעביך פערוואָרפען מיט ניין און זעכציג קינדער, האָט ער פערשטאַנען, אַז אַליין וועט ער אויף זיי נישט קענען אויפפאַסען. האָט ער זיך דערמיט גענומען אַ צווייטע מוטער. בקיצור, מען דאַרף פאַר זיי קריגען אַ צווייטע מוטער. בקיצור, ער האָט חתונה געהאַט אַ צווייטען מאָל און די צווייטע פרוי — וועלכע האָט אַפּנים נישט געוואָלט זייט צוריקשטעהן פון דער ערשטער — האָט איהם מזכה געווען מיט נאָך אַכצעהן קינדער. צוויי דריילינ־גען און זעקס צווילינגען.

און טאָמער געפינען זיך מענשען וואָס רעדר־ווענען זיך צו צווייפלען אַפילו אין אַ מעשה וואָס ווערט דערצעהלט אין אַ מעדיצינישען זשורנאַל, ברענגען אייך די דייטשע צייטונגען אַנ'אַנדער מעשה, וועגען וועלכער עס קאָן שוין גאָר קיין ספק נישט זיין צי זי איז אמת, מחמת זי איז אויסגעקריצט מיט בולטע אותיות אויף אַ בראָנזענעם טאָוועל, וועלכער איז צוגעקלאַפּט צו דער וואַנד פון אַ הויז וואו זי איז געשעהן, און וועלכע איז בעקאַנט אין דער געשיכטע, אַזוי פערזיכערען די דערמאָנטע צייטונגען. צו וועלכער צייט, אין וועלכען יאָהר פון דער וועלט־געשיכטע דאָס איז געשעהן, דאָס גיבען די צייטונגען נישט אָן. אָבער זיי פערזיכערען אַז געשעהן איז דאָס אין דער דייטשער שטאָט האַמעלן. דאָרטען האָט אַמאָל אַ פרוי געוואוינט אַ זיבענלינג. דער פאַל איז אָבער געווען אַזאַ אויסנאַהם פאַל, אַז ער איז טאַקע בעריהמט געוואָרען אַלס „דער זיבענלינג פון האַמעלן". און מען האָט דעם ראַזינגען זיבענלינג פערשריבען אויף אַ בראָנזענער פלאַט, כדי צו פער־אייביגען פאַר דער נערעכעניש פון אַלע דורות דעם רוהם פון דער שטאָט, וואו אַזאַ זעלטענער פאַל זאָל האָבען פּאַסירט.

די גרעסטע פאַמיליע אין דער וועלט, האָט אָבער, לויט די זעלבינע צייטונגען, אויפגעוויזען רוקא אַמעריקע. — דאָס לאַנד וואָס איז אין אַלץ בע־ריהמט מיט איהר מאַסענפּראָדוקציע. און דער גליק־ליכער פאָטער פון דער ראַזינגער גרויסער פאַמיליע איז אַ פאַרמער. ווידעראַמאָל וואו דער ראַזינער פאַר מער וואוינט, דאָס ווערט נישט אָנגעגעבען, אָבער ווי מען גיט איבער האָט ער אויפגעוויזען אויף הונ־דערט מיט פופציג קינדער וואָס זענען אַרויסגעקומען פון זיינע לענדען. אָבער צוגעבען נאָך מען, אַז ער אַליין האָט דירעקט געבראַכט בלויז פיער און פערציג קינדער אויף דער וועלט. דערפאַר אָבער זענען איהם געקומען צו הילף פינף פון זיינע פערהייראַטע טאָכטער און זיי האָבען צוגעשטעלט די איבעריגע.

פּאַסיווער ווידערשטאַנד

(ענדע פון דער 3־טער זייט).

און חדשים האָט זיך דער שטרייק געצויגען. די אַרבייטער האָבען געליטען הונגער און נויט, אָבער זיי האָבען דאָס אַלץ איבערגעטראָגען. זיי האָבען דער פּאָליציי נישט געגעבען קיין געלעגענהייט צו מאַכען אַ בלוט־באַד. דער כוח איז געווען, אַז די פאַבריקאַנטען האָבען געמוזט אָנהויבען צו פיהרען אונטערהאַנדלונגען מיט די אַרבייטער און נאָכגע־בען זיי אין געוויסע פונקטען.

דאָס זענען, אמת, נאָר איינציגע פאַלען, און זיי טראָגען אַלע אַ מעהר אָדער ווייניגער לאָקאַ־לען כאַראַקטער, אָבער זיי ווייזען, אַז ביי געוויסע אומשטענדען קאָן מען מיט באָיקאָטירען, מיט שטרייקען און מיט אַנדערע פאָרמען פון נישט קאָאָפּערירען מיט די מאַכט־האָבער פיל אויפטון און פיל דערגרייכען.

יאָ, גאַנדי'ס גייסט לעבט און ווירקט אין די אינדישע מאַסען. דער איינדרוק, אַז ער איז אָפּגעשוואַכט געוואָרען, איז אַ פאַלשער.

עס מעהרען זיך, אמת, פאַלען פון געוועהנ־ליכע רעוואָלוציאָנערע אַרויסטרעטונגען; די ווירקונג פון קאָמוניזם איז, ווי עס ווייזט, שטאַרקער געוואָרען אין די לעצטע יאָהרען; אָבער די פיה־רער פון דער גרויסער בעפרייאונגס־בעוועגונג אין אינדיע שטעהען נאָהענט צו גאַנדי און צו זיינע פרידליכע קאַמפס־מעטאָדען. ערשט דאָ נישט לאַנג האָט די דאָזיגע מעטאָדען אַקצעפּטירט דער אינ־דישער נאַציאָנאַלער קאָנגרעס. ער האָט פייערליך דערקלערט, אַז אויב דער בריטישער פּאַרלאַמענט וועט ביז דעם 31־טען דעצעמבער 1929, נישט איינגעהן אויף די פאָדערונגען פון דעם אַלפּאַר־טייאישען אינדישען קאָמיטעט, וועט אָרגאַניזירט ווערען אַ קאַמפּאַניע פון פרידליכען נישט־קאָאָפּע־רירען, דאָס לאַנד וועט זיך אָפּזאָגען פון צאָהלען שטייערען, א. אַז. וו. א. אַז. וו.

אינדיע געהט צו איהר בעפרייאונג אויף איהר אייגענעם וועג. זי האָט איהרע אייגענע מע־טאָדען פון קאַמף, איהר אייגענע סאָציאַלע פילאָ־זאָפיע. און זי האָט עס אייגענטליך נישט געדאַרפט לערנען ביי טאָלסטאָי'ן, אויך נישט ביי איהר איי־גענעם גאַנדי'ן. זיי אַליין האָבען דאָס געלערנט ביי בודאַ'ן, איהר אַלטען לעהרער. פרידען, היי־ליגקייט, נזירות, אינעווייניגסטע רוה און זעלבסט־פערפאַלקאָמונג זענען איהרע אַלטע און אייביגע פּרינציפּען. דערצו איז איהר בעפעלקערונג גע־וואוינט אויסצוקומען מיט ווייניג און נישט נאָכ־געבען זיך — פאַר דעם האָט געזאָרגט די נאַטור פון אינדיע און איהר הויפּט־רעליגיע. איז זי אַפ־שר נישט קיין ביישפּיל פאַר אַנדערע לענדער. וואָס עס איז לייכט דורכצופיהרען אין דעם הייסען קלימאַט און אין דער בודיסטישער אַטמאָספע־רע פון אינדיע, איז שווער און אפשר גאָר אומ־מעגליך פאַר אַנדערע מעהר אומרוהיגע און מעהר קריגערישע פעלקער. דאָך האָט דער פּרינציפּ און דער מעטאָד פון פּאַסיווען ווידערשטאַנד, דער פּרינ־ציפּ פון שטרעבען צו ריינע צילען מיט ריינע מיטלען, וועלכער ווערט אָנגעווענדעט אין אינדיע— אַנ'אַלגעמיינע בעדייטונג. ער ווייזט, אַז דאָס איז נישט קעגען דער מענשליכער נאַטור. ער ווייזט, אַז ביי גינסטיגע אומשטענדען און אונטער אַ גו־טער פיהרערשאַפט קאָנען מיליאָנען מענשען, נישט נאָר יחידים, בלייבען טריי דער מאָראַל, פאַר וועלכער זיי קעמפען און נישט פערשוועכען זי מיט ברוטאַלע קאַמפס־מיטלען. מיליאָנען מענשען, ווען זיי ווערען צוגעגרייט דערצו, קאָנען זיך שטעלען העכער פון זייערען שונאים און נישט צאָהלען זיי מיט בלוט פאַר בלוט, מיט גרויזאַמ־קייט פאַר גרויזאַמקייט, נאָר נעהמען פון זיי אידעלע און העראָאישע נקמה פון בעסער זיין.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און ערצטליך־דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17 טעל. 16־33.

ד"ר ראַקאָווסקי	נאָז, האַלז, אויערען קר.	10—11 2—3 6—7
ד"ר רוזשאַנער	הויט און געשלעכטס קר.	10—11 1—2
ד"ר גאָלדשטיין	אויגען־קראַנקהייטען פּאָלאַק	1—2 7—8
ד"ר יוסטמאַן	נערווען קראַנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד"ר ראָזענצווייג	קינדער־קראַנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פּאַפּיערני	פרויען און געבורטס־הילף	11½-1 5-6
ד"ר קאַנטאָר	כירורגישע־קראַנקהיים. 5-4 זונ.	1—2
ד"ר ווייגבערג	אינ. הערץ לונגען־קר	12—1, 6—7
ד"ר כטופּעל	רענטגען	10—12 4—6
א. גראָזענטיק	צאָהן־ערצט	3—7
נ. ראַזען	צאָהן־ערצט	9—2

צאָהן־טעכניק, בעלייכטונגען, קאָראָנען, מאָסטען א.א.וו. בײַ דער לעטשניצע איז בעזונדער געעפנט געוואָרען
א רענטגען־אינסטיטוט
הײלונג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פאַרך) מיט רענטגענשטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלייכטונגען, קוואַרץ־לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטראָזאַציע, אַלע מעגליכע אַנאַליזען. אַ קורס פאַר שטאַמלער. אימפּונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכם.
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.
וויזיט אין דער שטאָט.
ערצט.־קאָסמעטיש. קאַבינעט
פּראָפ. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5—7 אָוונד

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים־ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
נאָר פאַר ווענערישע הויט־קראַנקה. און מענער־שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אורא־לאָגישע און נערווען־קראַנקהייטען.
קוואַרץ־לאַמפּ. עלעקטרישער הייל־קאַבינעט קאָסמעטיק.
— — טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוונד. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכם. נעמט־אָן אַ פרוי־דאָקטאָר נור קינדער און פרויען
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
— בעזונדער וואַרטע־ציכער פאַר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

LEKARZ DENTYSTA צאָהן־אַרצט
St. GELBERG
זאַכאַדניאַ 15, טעל. 31־08.
היילט גאַנץ פערנאַכלעסיגטע ציינער און מונד־קראַנקהייטען, צאָהן־ציהונג אָהן שמערצען, היילט מיט ליכט־בעשטראַהלונג, ספּעציעלער לאַבאָראַ־טאָריום פון קינסטליכע ציינער
נעהמט אָן פון 9 פריה ביז 7 אָוונד.

עס ווערען געברויכט
פאַדרענטשנע שניידערינס
ביי בראַהן, פּלאַץ וואָלנאַשטשי 7

מעדלעך
צו נייהען
און מעדליך צום אויספּערטיגן וועש
ווערען געזוכט ביי
דימענטשטיין
נאָוואָמיעסקאַ 7

אַ פעהיגער יונגערמאַן
מיט גוטע רעקאָמענדאַציעס, זוכט אַ פּאָסטען ביי וואָס עס זאָל נישט זיין געגען אַ קליינעם געהאַלט. אָפּזרעסען אין ערם. אונטער „ש. ז." 7207

האָט רחמנות
אויף אַנ'אָרימע אַלמנה, גע־הענדיג אין דער גאַס פּאָל־נאָצנאַ, סאָלנאַ, ווזדזשאָסקאַ און פּאָלגודניאָוואַ, האָב איך פערלוירען מיין גאַנץ לעצט פערמעגען 85 זלאָטעס און אַ לאָמבאַרד־קוויט. מען בעט זעהר דאָס אָפּצוגעבען צו דרעסלער, פּאָלנאָצנאַ 19

פרעשער
פערשידענערליי
אין אַ גרעסערן קוואַנטום אָפּצוגעבען
געוואויר ווערען אין אַדמיניסטראַציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט".

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט־קראַנקה. בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע.
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 59־40
נעמט אָן פון 8—10 פריה און פון 5—9 אָוונד
בעזונדערער וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.

Dr. Z. Rakowski
ספּעצ. פאַר אויערען־, נאָז־, האַלז־ און לונגען־קראַנקה.
קאָנסטאַנטינער 9, טעל. 27־81.
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעטשניצע, נאַרוטאָוויטשאַ 17 פון 10—11 און פון 2—3

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) **tel. 18-26**
Dojazd tramwajami 16 i 10.
Od dnia 7-go maja do 13 maja 1929 r.
Dla dorosłych:
„STUDENT-ŻEBRAK"
W rolach głównych: **Agnes Esterhazy, Marja Paudler i Harry Liedke.**
Dla młodzieży:
W krainie złota i śmierci (Alaska)
Zmagania się człowieka z żywiołem.
Nad program:
„Przygody małego wędrowca"
Komedja w 3-ch aktach.

שפּאָרט־געלט
קויפט
שירמס, שטעקענס
נור אין דער ווערקשטעל
ס. פייגענבוים, נאַרוטאָוויטשאַ 19
ווייל איהר קענט דאָרט קויפען מיט 25% ביליגער ווי איבעראַל.
אַכטונג! ס'ווערען אָנגענומען אַלערליי רעפּאַראַטורען און דעקען.

זאַפּאַרט צו פערמיטען
אַ פאַבריקס־לאָקאַל
איינגעריכטעט מיט מאָטאָרען און טראַנסמיסיעס, גענוגענד צו צוקערלעך, שאָקאָלאַד, מאַרמאַ־לאַדע־וואַפלען אויסאַרבייטונגען
אָדער קעלערס אין אַ גרעסערן פערנעהם אין גוטען צושטאַנד, ווי אויך 2 געוועלבער. צו ערפאַהרען ביים ווירט מ.ה. וורובלעווסקי נאָוואָמיעסקאַ 21

מאָטאָרען פון פערשידענע פערד־קראַפטס און פערשידענע אָבראָטען, ווי אויך 1 פּאַזאַוועס צו שפּול־מאַשינען, קוייץ־מאַשינען און אַנדערע קליינע מאַשינען עמפּפעהלט פון לאַגער:
Przedsiębiorstwo Elektrotechniczne „OHM" PIOTRKOWSKA 82, tel. 60-34.
מאָנטירונג איז פערלויף פון 2 טעג.
ס'ווערט אָנגענומען אַלערליי אַרביטן, וואָס געהערען אין געביט פון עלעקטראָטעכניק. 7208

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און דענטיסטישער קאַבינעט.
בושעווינער 11, טעלעפאָן 37־63
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונד.

ד"ר אימיך	נאָז, האַלז, אויערען קר.	3½—4½
ד"ר קערשנער	קינדער־קראַנקה.	9-11 3-4½
ד"ר שיפּמאַן	אינערליכע קראַנקהייטען	12—2
ד"ר לוביטש	הויט און געשלעכטס־קר.	12½—1½
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	1—2
ד"ר גאָלדבלאַט	אויגען־קראַנקה.	12½—1½
ד"ר חיים	כירורגישע קראַנקהייטען	2—3
ד"ר בערנזאָן	פרויען און געבורטס־הילף	3—4

פּמיכע־טעראַפּיע, שפּראַך־שטערונגען ווי שטאַמלען א.א. וו. פּאָקען־שטעלן, קינסטליכע בערג־זון־בעשטראַהל. איינ־שפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַצ. אויף פערלאַנג וויזיטען אין שטאָט. אין לאַבאָראַטאָריום ווערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, אויך פלעגמע און בלוט
אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
אַ רענטגען־אינסטיטוט.
ד"ר לאַזשינסקי סטאַראָפּאָלסקאַ
צאָהן־ערצט 10—1 3—6
קינסטליכע ציין, קאָראָנען, מאָסטען א. אַ. וו.
די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאָג.

אַבאָנאַמענטס־פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט אָפּטראָגען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ — 6 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד — 8 זל. פאַר'ן אינהאַלט און טערמינען פון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פאַראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

אַנאָנסען־פּרייז: פאַר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ „ 60— „ „ „ „ 4 „
פאַר אַ מילימעטער־שורה: נאָכ'ן טעקסט—12 „ „ „ „ „ 18— „ „ „ „ 8 „
גרעסער דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. אַ וואָרט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat" Spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.
Czcionkami i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska 21;